

Déli Hírlap

A bányai magyarság naplaja, mely a kora reggeli órákban jelenik meg a vasárnapokat és ünnepeket követő napok kivételével
Dr. VUCHETICH ENDRE
 vezetésével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
TIMIȘOARA
 I., Bratlanu-tér 3.

A Timis-Torontal-i törvényszék időszaki lapok nyilvántartásában történt bejegyzés száma: 83 (Dos. No. 934/1938.) Telefon: 28—10.
Dr. VARNAY ELEMÉR
 felelős szerkesztő.

Újabb támadásra mentek a német repülők

Az angolok Északolaszország városai felett

A Rador hírszolgálati ügynökség jelentései

Berlinből jelentik: A szerdai német sajtó hosszú cikkekben foglalkozik az Anglia elleni támadással. A Börsenzeitung rámutat arra, hogy az angolok megkapták azt, illetve annak izelítőjét, amire kíváncsiak voltak: a német légitámadást, amely már kezdeti állapotában megmutatta a teljes német fölényt.

Repülőterek, berendezések és erődítmények elpusztítása azonban csak bevezetője volt annak az óriási és szörnyű erejű támadásnak, amely válasz lesz annak az Angliának, melynek

egykori külügyminisztere Hoare Belisha azt állította, hogy el fogja söpörni Németországot egész haderejével együtt.

A Deutsche Allgemeine Zeitung megállapítja, hogy a Dánia elleni angol támadásért súlyos árat fizettek a brit repülők és ugyanakkor leszögezi a lap, hogy a német légitámadások hatósugara Narvioktól Biarritzig terjed,

az angolok képtelenek erőket küldeni a kontinensre, légiúton történő megtámadásra, mert saját szigetországukat kell védeniük.

Röpcédulazuhatag Torinó és Milánó fölött

Rómából jelentik: Az olasz rádió és a lapok teljes egészében közlik az elmúlt éjszaka Torinóra és Milánóra ledobott angol röpcédulák tartalmát. A szöveg egyrésze a következőképpen hangzik:

— Ma Olaszország sajnos nem független és nem szabad. Olasz nép, nem ti akartátok ezt a harcot. Hitler rendelkezik veletek. Miért viseltek háborút? Rabszolgák vagytok, — nyiljon ki a szemetek. A háború borzalma már a kaputoknál van.

ANGOL REPÜLŐK IRTÓHADJÁRATA A VÉDTELEN HOLLANDIAI POLGÁRI LAKOSSÁG ELLEN

Amszterdamból jelentik: Az angol haderő nem tudott másként a nagy német eredményekre felelni, mint hogy Amszterdam nyit városát bombázta a szerdai nap folyamán. Mint a későbbi jelentésekből kitűnt, valóságosan irtóhadjáratot indítottak az angol repülők a védtelen hollandiai polgári lakosság ellen. Hétfőről keddre virradó éjjel — mint az a most történt hivatalos vizsgálat mutatja — Amszterdamban számos polgári lakóházat felgyújtottak és összeromboltak a bombák és a nagyszámu sebesült áldozat kizárólag a polgári lakosság sorai közül került ki. Az amszterdami Wilhelmine kórházat fényzórókkal megvilágították és dacára, hogy látható volt a vöröskeresztjelzés, robbanó bombákkal támadtak erre és még más hasonló egészségügyi intézményre. A robbanások és tüzvések következtében igen sok beteg, apó és más egészségügyi személyzet sebesült meg.

A NÉMET JELENTÉS 45 GÉP ELVESZTÉSÉRŐL SZÁMOL BE.

Berlinből jelenti a DNB: Az angol légügyi minisztérium hivatalos jelentése szerint a vasárnapi és hétfői légi harcok során a német légierő összesen 122 gépet veszített. Ezzel szemben az igazság az, — amint ez a német nagyvezérkar közleményéből kitűnik, — hogy a már említett két napon 45 gépünk nem tért vissza.

Londonból jelentik: A légügyi minisztérium közli, hogy az Anglia ellen kedden végrehajtott légitámadásban 500 német repülőgépet vett részt. A német gépek hatalmas rajban támadtak.

A FRANCIA KORMÁNY EGYELŐRE NEM TERHET VISSZA PÁRISBA

Vichyből jelentik: Petain tábornagy kedden este rádióbeszédet mondott és annak során főképpen a lakosság élelmezésének, a visszatelepítések, a hadifoglyok, a csapatok leszerelésének és az ifjuság megszervezésének kérdésével foglalkozott. A tábornagy különbséget tett az elvesztett háború okozta szenvedések és azok között az okok között, amelyek az országot rombadöntötték. Ezek az okok nem tüntek el az intézmények megszüntetésével, de el fognak tűnni az emberek kicserélésével.

Ami a kormányak Párisba való visszatérését illeti, Petain tábornagy kijelentette, hogy a fegyverszüneti egyezmény életbeléptetése óta a francia kormány irvekezett a Párisba, vagy Versaillesbe való visszatérés lehetőségét biztosítani. Augusztus 7-én a német kormány közölte, hogy elvben hozzájárul ehhez, de technikai okokból egyelőre nem valósítható meg, mindaddig, amíg bizonyos anyagi természetű kérdéseket nem oldanak meg. Várnunk kell tehát — mondotta a francia államfő — de biztosíthatom a francia népet, hogy csupán rövid haladékra van szó. Beszéde befejező részében türelmemre intette a francia népet, majd mindenkit felhívott, hogy teljesítse kötelességét az egymás iránti segítségben és támogatásban.

Miért titkolják el az angol nép elől a szörnyű valóságot

Newyorkból jelentik: Az amerikai közvélemény a legnagyobb figyelemmel kíséri az angolok ellen megindult döntő német támadás kiváló eredményeit. Az amerikai sajtó nem érti, miért titkolják el, vezető angol körök a nép előtt a szörnyű valóságot.

A Newyork Post súlyosan elítéli az angol propagandaszolgálatot és hangsúlyozza, hogy amennyiben az angolok jelentései százszázalékban igazak lennének, akkor is kidomborodik a német légierő fölénye. Az angol hadijelentésekben egyébként igen nagy hiányok és homályos adatok szerepelnek: mert például, érthetetlen, hogy az angolok azt állítják, hogy Portland kikötő megtámadásakor semmi kár nem történt, ahol az angolok saját bevallása szerint is 200 német repülőgépet indította el hatalmas támadását.

SPANYOL LAP SZERINT AZ ANGOL KORMÁNY ROMLÁSBA VISZI A NÉPET

Madridból jelentik: A spanyol sajtó az Anglia elleni német támadás nagy sikereiről számol be. Az Alcazar című lap szerint

az angolok indokolt félelme egyre fokozódik,

mert a német csapatok partraszállása igen rövid időn belül bekövetkezhet. A lap súlyosan elítéli Churchillt és kormányja tagjait, hogy a bajtársi szellemből fakadó békeajánlatot, amit Hitler a lovagias ellenség, az offenzíva megindulása előtt megtett, nem találta meghallgatásra. Lelkiismeretlenséggel vádolta az angol kormányt, hogy a biztos romlásba viszi a népet.

Angol repülőgépek megközelítették Berlint

Berlinből jelenti a DNB: Berlin felett az elmúlt éjszaka néhány ellenséges repülőgép jelent meg. Nyomban elrendelték a légiriadót, amely háromnegyed órán át tartott. Később megállapítást nyert, hogy az ellenséges gépek csak a főváros közelében jártak és onnan is visszatértek, anélkül, hogy bombákat dobtak volna le.

Német repülőgépek szerdán reggel ismét útnak indultak Anglia felé. A gépek németországi, belgiumi és hollandiai repülőtereikről indultak el. Az időjárás kedvező volt és remélik, hogy észrevétlenül sikerül megérkezniük angol területre. Céljuk egyelőre még ismeretlen.

MILÁNÓRA HARMINC BOMBÁT DOBTAK AZ ANGOLOK

Rómából jelentik: A Stefani hírszolgálati iroda ismerteti valahonnan Olaszországból az olasz hadsereg főparancsnokságának hivatalos jelentését:

Heves harcok folynak Szomáliában és Adad-lehtől keletre. Ma reggel ellenséges repülőgépek Svájc felől Északolaszországban bombákat dobtak le, valamint röpcédulákat. Több mint 30 ellenséges repülőgép mintegy 30 bombát dobott le Milánó város házaira. A bombák közül egyetlen egy sem ért katonai célpontot, sem ipari vállalatot. A támadásnak nyolc halálos áldozata van. Ugyancsak bombatámadás érte Alexandriát is, ahol a halálos áldozatok száma kilenc, köztük 3 tűzoltó, akik segítséget akartak nyújtani. Többben meg is sebesültek. A syracusai Augusta elleni bombatámadás során 4 bombát dobtak le, amelyek sem emberéletben, sem anyagiakban kárt nem okoztak. Tengerészeti léghárító ütegeink lelőttek egy ellenséges vízirepülőgépet, a melynek személyzetét — egy tisztet és egy közkatonát — foglyul ejtettük.

Japán katonai intézkedéseket tesz

Tokióból jelentik: Szerdán este nagyfontosságú tárgyalások kezdődtek Konoye herceg miniszterelnök, Togo hadügyminiszter és Matsukuo külügyminiszter között. A Domei iroda értesülése szerint ezen a nagyfontosságú tanácskozáson dől el a japán külpolitika gyökeres irányváltozása, amit az európai helyzet fordulata tett szükségessé.

Tokióból jelentik: Csütörtök reggel japán gazdasági bizottság indult el Hollandiába Mukay tábornok vezetésével, Matsukuo külügyminiszter a bizottsághoz intézett beszédében kijelentette, hogy a megváltozott európai helyzet tette szükségessé, hogy katonai szempontból is megfelelő irányt változtasson Japán és olyan intézkedéseket tegyen, amelyek a Távolkeleten helyzetét megfelelőképpen megerősítik. Az eddigi gyarmatiügyi miniszter Koyso tábornok lesz valószínűleg Japán meghatalmazott minisztere Holland-Indiában.

Komédiának nevezi az Essener Nationalzeitung a francia legfőbb törvényszék eljárását

„Végtelen lenne a vádlottak padja, amelyre minden bűnös elérne“

Vichyből jelentik: A közelmúltban megalkotott legfőbb igazságügyi tábla, kedden Riomeban második ülészet és ez alkalommal felolvasták a vádhatóság képviselőjének vádiratát, amely azt indítványozza, hogy nyissanak büntető eljárást „X. Y. ellen“ (néhány még meg nem jelölt személyiség ellen). A legfőbb igazságügyi tábla tudomásul vette a vádiratot és a következő bírakat jelölte ki a vizsgálat lefolytatására: Lagarde, a tábla elnöke, Baravaux és Tarar, semmitmondó tanácsosok.

A vádirat megállapítja, hogy miniszterek, volt miniszterek és alárendeltek különböző bűncselekményeket és vétségeket követtek el polgári és katonai ténykedéseik során.

Ezek a személyek kötelezővé tették magukat olyan cselekményeket követve el, amelyek a békeállapotból a háborúba való átmenetet idézték elő, majd később súlyosbították az így teremtett helyzet következményeit. Másrészt — folytatja a vádirat — a vizsgálat alá vont személyek az állam biztonsága ellen is vétettek, valamint egyéb bűnöket követtek még el. Következtetésképpen a vádhatóság képviselője arra kérte a bíróságot:

„sziveskedjék elrendelni a vizsgálat megindítását X. Y. tettesek, bűnrészesek és tettestársak ellen, a fent meghatározott tények miatt.“

Berlinből jelentik: Az Essener Nationalzeitung a francia legfőbb igazságügyi tábla előtt lefolytatandó perrel irva egész sor kérdést tesz fel, amelyek előtt német felfogás szerint, nem lehet szemet hunyni. Hangsúlyozza a lap, hogy

az eljárás alkalmas a világ lelkiismeretének félrevezetésére, sőt a saját lelkiismeret megcsalására is, ami nem kevésbé veszedelmes.

Ilyen tévedés lehet az a magyarázat, amely szerint a háború felidézésének bűnösségét egyszerűen a háború megüzenésének technikai részére lehet korlátozni. Erre a pontra vonatkozóan — írja a lap —

egyszerűen neveltséges történelmi szempontból, hogy Daladier és legközelebbi munkatársai felelősek ezért a háborúért.

A valóság az, hogy végtelen lenne az a vádlottak padja, amelyen valamennyi háborús bűnös elférne. A lap rámutat, hogy olyan ítéletet, amely csak néhány emberre vonatkozik, nem törölheti el azt a ténnyt, amely szerint

egyetlen politikai, újságíró, közgazdász és katonai, aki ezelőtt Franciaországot képviselte, sem merészkedhetik azt állítani, hogy bűntelen a katasztrófa felidézésében.

ALBÁNIÁBAN TELJES A REND

Rómából jelentik: A DNB közli, hogy azokat az angolok által terjesztett híreket, mintha Albániában zavargások volnának, illetékes helyről határozottan cáfolják. Az olaszok több külföldi újságírókat hívtak meg Albániába, akik személyesen győződhetnek meg arról, hogy itt rend és nyugalom uralkodik.

SPANYOL HAJÓK NEM KERÜLİK EL AZ ANGOL KIKÖTŐKET

Newyorkból jelentik: A Newyork Herald Tribune közli a spanyol nagykövet nyilatkozatát, amelyben a leghatározottabban megcáfolja, mint ha a spanyol kormány az angol kikötők elkerülésére utasította volna kereskedelmi hajóit. A hír minden komoly alapot nélkülöz.

Kölcsönösen tisztáztak egyes kérdéseket a szovjet-amerikai tárgyalásokon

Washingtonból jelentik: Welles Sumner külügyi államtitkár az elmúlt napokban két ízben tanácskozott hosszabban Umanski washingtoni szovjet nagykövettel. A külügyi államtitkár kijelentette, hogy a tanácskozások alatt minden olyan kérdést érintettek, amely a két nagy nemzet közötti jóviszony mindkét fél megalapozására történő elintézését célozza. Welles ez alkalommal közölte Umanskival, hogy az Egyesült Államok kormánya a napokban küldi el válaszáat Moszkvába arra a szovjet jegyzékre, amelyben Oroszország kérte Amerika részéről a diplomáciai viszony megszüntetését a Szovjet-be bekebelezett Balti államokkal.

Gafencu Molotov orosz népbiztosnál

Moszkvából jelentik: A Tass távirati ügynökség közli, hogy Molotov külügyi népbiztos kedden kihallgatáson fogadta Gafencu Grigore, román meghatalmazott minisztert.

Felhívás a magyar társadalomhoz

A Romániai Magyar Népközösség bányási szervezetének vezetősége elhatározta, hogy a magyar kultúra széles körben való terjesztésére, tagjainak szórakoztatására, ismereteinek kibővítésére a magyar könyvpártoló közönség számára egy nagy maevur könyvtárat létesít a népközösség keretén belül. E célból az eddig létező különféle magyar egyesületek könyvtárait a Magyar Népközösség bányási szervezetének a Magyar Házban elhelyezett könyvtárában összpontosította. Ilyenformán sikerült megvetnünk alapját egy 4000 kötetre menő népközösségi könyvtárnak. A könyvtár rendezése a napokban befejezést nyer és azt át fogjuk adni a magyar társadalmunk olvasóközönségének.

Mintán már eddig is igen nagy érdeklődés nyilvánult meg a könyvtár iránt, a végleges megnyitás előtt a Magyar Népközösség vezetősége azon tiszteletteljes felhívással fordul a magyar társadalomhoz, hogy mindazok, akiknek bár milyen tárgyú felesleges könyve vannak, vagy akik e célból meg akarják ajándékozni és ezzel kibővíteni kívánják a népközösségi könyvtárt, — szíveskedjenek azokat a Magyar Népközösségi irodába beadni.

A Magyar Népközösség bányási szervezetének vezetősége

(Rador)

Olaszország nem felejt el, hogyan viselkedett a megtorlások idején a görög kormány

Rómából jelentik: A Popolo d'Italia vezércikkben foglalkozik Duad Hodzsa, albán nemzeti vezér meggyilkolásával és megállapítja, hogy a görög mentegődzéseket nem is lehet komolyan venni. Olaszország mindezeideig bizonyítékát adta türelmének, azonban ezt a türelmességet nem lehet gyengéségnek tekinteni.

Görögországnak régen tudnia kellett volna, hogy Albánia az olasz birodalomhoz tartozik és az albán határok éppolyan szentek és érinthetetlenek, mint az olasz birodalom határai.

Görögország mindig a kompromisszumok és fondorlatok országa volt és Olaszország nem felejt el, hogy a szankciók idejében, hogyan viselkedett a görög kormány. Tudjuk — írja az olasz lap, — hogy Görögország nemcsak szolgálatában állott mindenkor az olasz nép ellenségeinek, hanem váltig

Itália ellen dolgozott

és az 1927. évi szeptemberben megkötött olasz-görög barátsági szerződést sem vette komolyan soha, dacára, hogy azt külön jegyzékváltással meghosszabbították.

Görögország állandó olaszellenes politikáját, mint a demokráta nyugati államok zsoldosa képviselte, hogy a Balkánon dolgozzon az olasz érdekek ellen.

Azok a görög hatóságok, melyek valószínűleg magasabb irányításra ezt a gyilkosságot elkövtették, a jelek szerint nem ismerik a fasiszta

Olaszország erejét, hatalmát és eszközeit. A görög kormány kalandor politikát folytat a tengely ellen és Olaszország, amely örök időkre egyesült Albániával, nem tűrheti, hogy ilyen alávaló gyilkosságok történhessenek, amelyeknek súlyos következményei azokat fogják sújtani, akik azt kitervelték és végrehajtották.

Rómából jelentik: Tiranai jelentésben a Stefani iroda ismerteti a „Tomori“ című lap cikkét, amely a Hodzsa albán nemzeti hős ellen elkövetett gyilkossággal kapcsolatos görög cáfolatokat kommentálja. Azt írja a lap, hogy senki sem helyeselheti a görög hivatalos körök állásfoglalását, amelyek

szándékosan elferdítik az igazságot,

amint azt egyébként mindig is tették. — Megdönhetetlen bizonyítékaink vannak, — írja az albán újság —, hogy Hodzsa Görögországból jött bérencek gyilkolták meg, akik ezért 75 ezer drachmát kaptak. Felesleges tehát, hogy Görögország a gyilkosság jelentőségét lecsökkentse és hangsúlyozza, hogy a meggyilkolt rabló volt. Valójában egy albán hazafi volt és

Athénnek végre meg kell értenie, hogy véget kell vetni az albánok elleni erőszakosságoknak, akiknek annyira a bűnük csupán, hogy nem akarták szolgálni a görög propagandát.

Az összes többi albán lapok hasonlóan írnak és részletesen ismertetik az olasz, német, valamint a tengelybarát országok sajtó közleményeit.

„A jelenlegi helyzetben a legjobb út, amelyet a miniszterelnök kijelölt” írja az Universul

A lap szerint sokan bűnösök abban, hogy nem biztosítottak előnyösebb helyzetet

Bucurestiből jelentik: Az Universul „Hígyünk, de legyünk készen” cím alatt Stelian Popescu tollából az alábbi cikket közli:

Senki sem tagadhatja, hogy a végzet rendkívüli terhet rakott a jelenlegi kormány vállára, holott a kormánynak sem nagyobb a felelőssége, mint a román közösség minden egyes tagjának, aki erejéhez mérten nem tett meg annakidején mindent, hogy a jelen ne érjen készületlenül bennünket. Bizonyos, hogy

sokan vannak, akik közvetlenül bűnösök abban, hogy nem biztosítottak előnyösebb helyzetet az ország számára

arra az esetlegességre, amelyet néhány éve nem volt nehéz előre látni s amire voltak is, akik felhívták a figyelmet. A körülmények azt követelik, hogy ez a kormány s ez a nemzedék vegye el a román nép fennállása biztosításának nagy tétjét, a kormány köteles férfiasan teljesíteni s aggodalom nélkül kimondani, ha itt az óra: „Alea jacta est”.

A jelenlegi helyzetben a legjobb út az, amelyet Gigurtu miniszterelnök hangoztatott rádióbeszédében, amikor kijelentette, hogy határozott szándéka megmondani az igazat és semmit sem elrejtteni az ország előtt.

Miután megállapítja a cikkíró, hogy az igazság és jog szót Gigurtu miniszterelnök szavaiból, de mint minden ember, a jog és igazság sem abszolút dolgok, mert ha így lenne, könnyen el lehetne intézni az emberek és nemzetek közötti ellentétet — így folytatja cikkét:

A miniszterelnök és a külügyminiszter egyaránt azt mondták, hogy

a két győzedelmes európai nagyhatalomnak az a kívánsága, hogy szabadon megegyezünk magyar és bolgár ellenfeleinkkel s ránkibizták a megegyezést, mert sikertelenség esetén, ők ítélnék.

A helyzet nem tragikus számunkra, ha számbavevesszük — s nincs okunk kételkedni szavaik őszinteségében, — hogy az igazságon alakuló békét akarják megteremteni Európának ezen a részén.

Németország és Olaszország népiük és határaik kiegészítése végett jóval előttünk számtalan évtize-

den keresztül tettek olyan erőfeszítéseket, amelyek az igazság és jog győelmét vitték diadalra, azét a jogét és igazságot, ami a miénk is.

Olaszországgal sohasem volt semmi ellentétünk. Németország 1856-ban, mikor még csak Poroszországnak hívták, a legmegértőbbben támogatta jogainkat a dunai fejedelemségek kérdéseinek konstantinápolyi tárgyalásán, 1916-ban pedig még csak háborút sem üzentünk neki. Nem tettünk mást, mint védekeztünk, harcoltunk határaink kiegészítéséért s az egész román nép egy államba való tömörítéséért. Lehet-e az, hogy ma, mikor az egyik országban Mussolini, a másikban Hitler uralkodik, akik örökre az emberiségre nyomták zsenijük pecsétjét, haraggal, pártoskodással s nem az igazság alapján ítélkezzenek feletünk? Ez azt jelentené, hogy anélkül foszszanak meg jogunktól, hogy védekezhessünk. Becsületünk nem enged meg hasonló magatartást.

A kérdés, amellyel most foglalkoznunk kell az, ki és hogyan terjessze elő napfénytiszta jogainkat. Az a reményünk, hogy a legfőbb órákban megjelenik a Gondviselés embere s vagy megvéd bennünket, vagy felnyitja szemünket, hogy becsület nélkül nem élhetünk.

Hígyünk, de legyünk készen.

A CADRILATER KÉRDÉSBEN ROMÁNIA RAGASZKODIK A NÉPOSERÉHEZ

Bucurestiből hivatalosan jelentik: Románia a Cadrilater kérdésben is népcseré álláspontjára helyezkedik, amint azt a Romániában, a Nemzet Pártja hivatalos lapjában megjegyezték. Románia 1913-ban nem sztratégiai, hanem etnikai alapon vette birtokába a Cadrilater, mert 1876-ban, amikor az Bulgáriához került, ott csak törökök laktak és a Cadrilater szükségessége a nagy-tömegű macedóniai románság számára. Ha Bulgária, mint a régi és hagyományos jószomszéd úgy gondolja, hogy a most elintézésre kerülő megoldások nem fakadhatnak, csak a megértés és a jószomszédi viszony érzéséből és nem történhetnek másként, csak a boldog és a tartósan békés jövő ügyében, akkor lehetetlen, hogy ne mutasson teljes hozzájárulást ehhez a mindenképen jogos és méltányos álláspontoz.

Roosevelt nem enged élelmiszert szállítani Európába

Hoover akcióját ellensúlyozza az elnök

Washingtonból jelentik: Roosevelt elnök, aki ma tért vissza Washingtonba, a hét végén újból elhagyja székhelyét. A Washington Post szerint az elnök még a héten foglalkozni kíván a kérdéssel, amit Hoover az USA volt elnöke vetett fel, és amelynek kapcsán Hoover azt kívánja, hogy küldjenek élelmiszereket és elsődrendű szükségleti cikkek Amerikából: az európai háború polgári áldozatainak és pedig a németek által megszállott volt hadviselő államok lakosainak. Roosevelt az amerikai lap szerint, állást foglalt Hoover akciójával szemben, mert nem akarja megengedni, hogy az USA-ból élelmiszereket és elsődrendű szükségleti cikkek

küldjenek a németek által megszállott európai államokba és

ezzel az állásfoglalásával — írja a Washington Post — tulajdonképpen Anglia szolgálatában áll az USA elnöke és az angol érdekeket és hadicélok támogatja.

Roosevelt egyébként — füzi még hozzá a washingtoni ujság — igen kellemetlen helyzetben van, mert Hoover volt államelnök és Caadny az USA volt brüsszeli nagykövete komoly társadalmi akciók kezdenek ebben az ügyben és

Roosevelt ellen kellemetlen légkört teremtenek.

Az amerikai Vörös Kereszt adományát osztották ki a németek a párisi gyermekek között

Párisból jelentik: Az amerikai Vöröskereszt 90 ezer kilogram különöző élelmiszert juttatott a párisi német nemzeti szocialista segélyző bizottsághoz, hogy azokat a párisi gyermekek között szétosztssa. Tylor az amerikai Vörös Kereszt európai osztályának elnöke adta át az adományt a német vezetőknek és rövid beszédében örömet és meglegedését fejezte ki a megszálló német csapatok humanus eljárása felett.

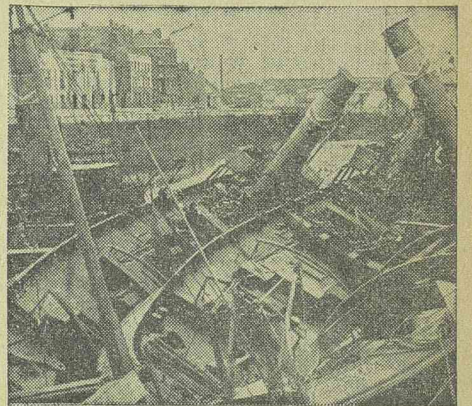
A Matin című lap ehhez az ünnepélyes aktsához fűzött megjegyzésében azt írja, hogy valóban a legmagasabb rendű emberiség érzése futi a megszálló német csapatokat és a nemzeti szocialista segélyező szervezeteket, amikor ahelyett, hogy saját honfitársaiknak juttatnák a tengerentúlról jött adományt, szétosztják egykori ellenségeik, a párisi franciák gyermekei között.

A Pravda szerint katasztrófális Anglia élelmészeti viszonya

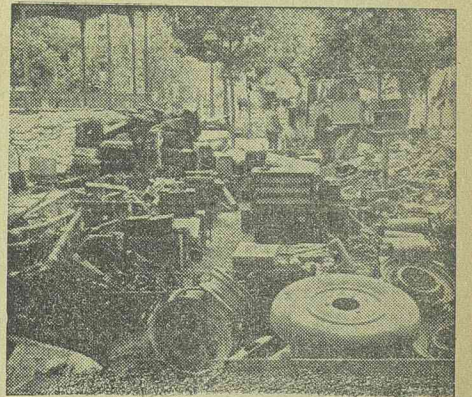
Moszkvából jelentik: A Pravda nagy cikkben foglalkozik Európa élelmiszereállításának kérdésével és megállapítja, hogy Németország élelmiszerekkel való ellátása nemcsak változatlanul jó, hanem egyes szempontokból még kedvezőbb, mint volt. Németország — írja a Pravda — hosszú blokádra készült fel és keleti, valamint délkeleti szállítóival olyan barátságos a viszonya, hogy a német konjunkturakutató intézet adatai szerint az ellátás és az állapot éppen olyan megnyugtató, mint 1939 őszén volt. Vaj, tej, tojás, disznóhús, liszt, zsir tekintetében a színvonal és az ellátási indexszám még csak emelkedett. Ezzel szemben azonban az angolok helyzete valóságos katasztrófálissá vált. Az angolok elsősorban ellátás tekintetében 75%-ban önmagukra vannak utalva és gyarmataikból, melyek igen távol fekszenek, a szállítás hosszú távban az európai háború következtében főként ideig tart, kockázatos és bonyolult

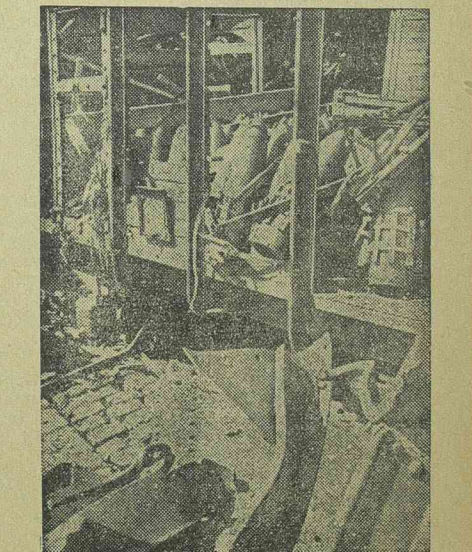
A dicsőséges angol visszavonulás

Igy nézett ki Dünkirchen kikötője az angolok visszavonulása után.

Ez a kép is mutatja, hogy milyen rengeteg hadianyagot hagytott hátra az angol expedíciós hadsereg Dünkirchen kikötőjében

Dünkirchen kikötőjében a németek nagyobb mennyiségű muniációt is zsákmányoltak.

Salazar válasza a nagytömeg politikai problémájára

Meglehetősen köztudomású, hogy nincs még egy országa Európának, amely annyira példázna a liberalizmus és a demokrácia árnyoldalait, mint Portugália. Voltak másutt is forradalmak és politikai gyilkosságok, hatalomért való töretésükben uccára vitték máshol is parlamenti küzdelmüket a pártok, de mindez mögötte marad annak a folyamatnak, amely 1820-tól 1926-ig nem kevesebb, mint 42 forradalmat váltott ki ebben a kis országban, köztük az 1908. évi, amikor bevezették a királyságot és a „önörökös” egyszerre ölték meg és az 1918. évi, amikor a köztársasági elnököt lötték agyon. Így azután nem is lehet csodálni, hogy Portugáliának 1926-ig minden új esztendő erejének további csökkénését, nemzeti tisztességének gyorsuló fogyatkozását, pénzügyeinek elképesztő romlását és társadalmi ellentéteinek elviselhetetlen kiéleződését hozta kétes ajándékkul. Salazar tehát, az egykori világbirodalom roncsainak újjáépítői, akinek vezetése alatt Portugália éppen ezekben a napokban ünnepli, immár a nemzetközi megbecsültes, a belső rend és emelkedő jólét jegyében, államiségának 800-ik évfordulóját, méltán állapítja meg, hogy „ugyanazok a politikai intézmények nem egyforma sikerrel ültethetők át minden országba.”

Ez a nagy önmérsékletéről tanuskodó megállapítás nyilván figyelmeztet arra, hogy miként az egyetemes okokon kívül nemzeteként különleges okai is lehetnek a látszatra azonos politikai intézmények megbetegedésének, éppúgy a gyógyászati hatályossága sem általánosítható, hanem minden nemzetnek tekintettel kell lennie a maga történeti levegőjére, táji és faji sajátosságaira, népi lelkületére és öröklött szervezetre. Ennek előrehocsátásával azonban, miután az európai országok politikai válságának közös, mondhatni: alapvető okait kétségkívül meg lehetett állapítani, nemcsak a történetíró számára tanulságos megismerni, hogy miként talált Salazar — legalább is eddig sikeresnek bizonyult — megoldást a tömeg politikai problémájára, milyen kapcsolatot tudott tehát létesíteni a mai ember egyéni és szociális pozíciója között.

Salazar, aki öntudatos híve a hivatásrendiségnek, bizonyára nem kis tépelődés után jutott el azokhoz a politikai formákhoz, amelyeket nemcsak Portugália azonnali szükségleteivel, de a keresztény világnézettel is összhangzatosnak ítélt. Mint írásából kitűnik, már az egyetemi tanszék coimbrai magányában, amely oly távol esett a pártok viszályától, gyakorlati szempontból is mérlegelte a keresztény társadalombölcseletnek azt a közismert tanítását, hogy az állam elsődlegesen egyénekből, másodlagosan és közvetlenül azonban kisebb közösségekből tevődik össze. Természetes társulások — ezeket nevezi a szociológia közösségeknek — a család, a közösség és a foglalkozási csoport. Közösségek még az egyéneknek vallási meggyőződés szerint való társulásai, az egyházak is. A legfontosabb tétel, amelyet Salazar a gyakorlati államvezetés számára leszögez, akként hangzik, hogy noha igazi valóságuk, úgynevezett: reális létük csak az egyéneknek van, az állam szempontjából nem az egyének, hanem a családok bírnak elemi fontossággal, hiszen a családok belső egészségén, gazdasági virágzásán és szaporodási készségén fordul meg a nemzet jövője.

Ezt az igazságot ma már fennen hirdetik mindazok az államférfiak, akik a mult tanulságai során az individualizmus értékeléscsójáról a szolidarizmus, vagy az univerzalizmus irányába letértek. Különbség azonban köztük és Salazar között, hogy ő egy közzogilag is hasznosítható következtetést von le belőle. Azt neveztesen, hogy az állam politikai irányításába csak azok ígnyelhetik bekapcsolatásukat, akik családot alapítottak és tartanak fenn, vagyis családfeők. Ilyennek számít természetesen az özvegyen maradt anya is, ha gyermekeiről, vagy egyéb hozzátartozóiról a saját gazdasági tevékenységével gondoskodik.

Ennek az álláspontnak megfelelően Salazar csak a családfeőknek adta meg azt a jogot, hogy a törvényhozás politikai testületébe, a nemzetgyűlésbe, valamint a helyi közigazgatási önkormányzatokba választás útján képviselőket küldjenek. Ez a megszorítás kiküszöbölte a választójoggal felruházott polgárok sorából egyfelől mindazokat a többnyire gyökértelen, könnyebben bűnöző, szélsőségekre hajló egyéneket, másfelől azokat a többnyire önző, a maguk kényelmét és háborítatlanságát legfőbb értéknek tekintő személyiségeket, akik éppen ebbeli tulajdonságaik miatt nem tudtak maguknak törvényes élettársat találni, illetve nem óhajtják a

családalapítás felelősségét vállalni. Salazar így érzékenyen lecsökkentette a közzogilag egyenlősített tömeg létszámát, anélkül azonban, hogy bármelyik társadalmi réteg sérelemről és igazságtalanságról panaszkodhatnék.

Ez a megszorítás tehát egészen más természetű, mint amilyennel a liberalizmus élt, amikor a politikai egyenlőséget az önállósághoz, az anyagi függetlenséghez kötötte. Egyszer például szövattették Salazar előtt annak a fiatal diplomásnak az esetét, aki édesanyjánál lakik s jöllehet utóbbi hozzá képest semmiféle politikai műveltséggel sem bír, mégis ezt illeti meg a szavazati jog, amelyet fiától az új rendszer megtagad. Salazar ezt felelte: „Hogyne, vannak ilyen esetek, sőt még kirívóbbak is”. A szociológia és a közzog az azonban nem az ilyen fajta anekdotákon épül fel. Bizonyos, hogy a rendelkezés első pillanatra igazságtalannak látszik. De más a helyzet, ha a nemzeti feygyelem alapelemének a család feygyelmet tekintjük. Aki felelősséggel tartozik egy családi otthonért, az általában inkább tudja, hogy mi a hasznos és a szükséges, mint az élettől idegen ifjú diplomás. Az emberek, ha elérik nagykörűségüket és öntudatosá válnak, rendszerint elszakadnak a családtól és új tűzhelet létesítenek, amivel nálunk együtt jár a szavazati jog is. Ha nem így járnak el, akkor — ritka kivétellel — csak azért nem, mert még nem alakult ki bennük az igazi személyiség, ebben az esetben pedig nem sokat számít, hogy befolyást gyakorolhatnak-e a haza sorsára. Nagy többségben olyanok maradnak kívül, akiknek nincs erejük, sem képességük az élet önálló vállalására. Az ilyennek véleményére nem sok súlyt fektetünk...”

A nemzet azonban nemcsak eszmélkedik, célokot tűz maga elé és a célok irányában határoz, egyszóval kifejezve, nemcsak „politizál”, de annak, hogy mindez lehetővé váljék, szellemi és anyagi feltételeit kell megteremtenie, vagyis dolgoznia is kell. Mindazok tehát, akik a nemzet számára hasznos teljesítményt végeznek, akár családfeők, akár családtagok, joggal igényelhetik, hogy befolyást kapjanak a nemzeti

élet nempolitikai feladatköreinek munkálásában. Erre adott módot Salazar a hivatási egyesületeken — a munkaadóknak a grémiumokon, a munkavállalóknak a szindikátusokon — keresztül, amelyekbe tetszésük szerint lépnek be, vagy nem lépnek be. E hivatási egyesületek csúcsterveinek — a federációknak és unióknak — képviselői foglalnak azután helyet a törvényhozás más-sik testületében, a korporatív kamarában.

Minden hivatási egyesület tagjai a teljes jogegyenlőség alapján maguk választják meg azokat a személyeket, akik egyesületeiket a közvetlen fölötté levő, magasabb fokú egyesületben képviselik, a csúcstervekbe tehát, amelyeknek már a törvényhozásban is képviseltük van, többször megrostált személyiségek kerülnek, akiket szakmabeli társaik a sorozatos bizalomnyilvánítás tanúsága szerint legkimagaslóbb értékeiknek minősítenek. Ezekről méltán feltehető, hogy nemcsak fel tudják ismerni a közérdeket, de figyelembe is kívánják azt venni. Erre az elvre van felépítve különben már nálunk is a mezőgazdasági kamarai szervezet. Ahhoz, hogy valaki feljuthasson az Országos Mezőgazdasági Kamarába, a helyi mezőgazdasági bizottságból kiindulva, fokról-fokra haladva, őt választáson kell keresztülesnie.

A portugál törvényhozás két testülete útján, mint látnivaló, valóban a nép uralkodik, de ez a népuralom annak az „organikus” demokráciának egyik alakja, amelyet a spanyol Madariaga élesen szembeállít az individualizmus „formális” demokráciájával. A szó nemes értelmében arisztokratikusnak is mondható ez a demokrácia, mert az egész nép legjobbjainak politikai, társadalmi és gazdasági befolyását mozdítja elő az egész nép érdekében. Végeredményben pedig Portugália egyetlen polgára sincs elütve attól a lehetőségtől, hogy bekapcsolódjék az állami élet irányításába, csak Salazar gondoskodni tudott arról, hogy a politikai egyenlősítését és megélhetésének biztosítottágát igénylő tömeg szóhozzújtása ne veszélyeztesse a nemzeti érdeket és a közjót.

A politikai egyenjogúságnak azt a problémáját tehát, amelyet a liberalizmus válsága vetett fel, Salazar ilyen módon nyugvóponttra vitte. De emellett meg kellett oldania a hivatásrendiségben elengedhetetlen tekintélyi elvnek és a keresztény világnézetből elmaradhatatlan szabadságelvnek ellentétét is.

Mihelics Vid.

Lényegesen megdrágultak a cigaretták és dohányfélék

Bucurestiből jelentik: Augusztus 14-iki kezdettel a CAM a monopoleikkal következő eladási árait szabta meg: Cigarettek: Carol 4 lei darabonként, Macedonia, Milzai, Tomis, Doina, Virginia és Golf 3 lei darabonként, Bucuresti szopókával vagy anélkül, vagy mentolos 2.50 lei darabonként, Unirea és Aviator 1.50 lei darabonként, Regal RMS szopólsa nélkül 2 lei darabonként, Marasesti 70 bani darabonként, Meseriasi,

National 60 bani darabonként. Dohányfélék: II. osztályu 650 lei kg.-ként, III. osztályu finom 500 lei kg.-ként, közönséges 400 lei kg.-ként, Weekend pipadohány 1000 lei kg.-ként, Club, Smoking vagy Belvedere pipa-dohány 800 lei kg.-ként, közönséges pipadohány 400 lei kg.-ként. Só. Örölt só: 3.20 lei, tengeri só 3.20 lei, darabos só 3 lei, denaturált marhasó 2 lei, denaturált marhasó táblákban 2.50 lei kg.-ként.

A görög sajtó az ország lojalis magatartását hangsúlyozza

Athénből jelentik: A görög távirati iroda jelentik: Az „Estia” című lap vezetői közöl, amelyben azt írja, hogy a görög sajtó az utóbbi esztendőben elkerülte a beavatkozást nemzetközi kérdések feletti vitákba annak tudatában, hogy bizonyos kényes kérdések nyilvános megvitatása, valamint nem mértékadó személyek beavatkozása súlyos komplikációkhoz vezet. Ilyenformán a sajtó a görög nép egyhangú bizalmát bíró Metaxas-kormányra bízta az ilyen kérdésekkel való foglalkozást. Váratlanul azonban — írja a lap — egy Durazzoból megindult polémia kellok közepén találjuk magunkat, amelyre nekünk kell válaszolnunk és egy pillanatra fel kell

hagynunk tartózkodó magatartásunkkal. A görög nép, a nagy európai konfliktus kirobbanása óta teljes mértékben helyesli kormány politikáját, amely a szigorú semlegességen és az őszinte lojalitáson alapszik. Görögország népe teljes mértékben hisz abszolút igazában és abban az ésszerűségben, amelylyel felelős kormánya az ügyeket vezeti. Meg van győződve arról, hogy egyrészt az incidens gyors elintézését nyert, másrészt pedig végül is elismeri Görögország jogait, kifogásolhatatlan álláspontját, amely — mint azt a római hivatalos rádióállomás aug. 5-én közölte — oly nagy mértékben hozzájárult a balkáni béke fenntartásához. (Rador)

CAPITOL MA APOLLO

Minden idők legnagyobb háborús filmje!

A lengyel hadjárat

Egy benyomást keltő történelmi okmány. Az előadások kezdete: 4, 6 és 9.15 órákor. Kedd, péntek és vasárnap délelőtt 11 óra kor matiné vidékiek részére. Egységes helyár csak délelőtt 11 órákor és délután 4 óra kor.

Bűnök a paradicsomban

Kiváló kalandorfilm. A főszerepekben: John

Boles, Madge Evans

Luxemburg visszakapja német jellegét

Luxemburgból jelentik: Simon, Luxemburg új német polgári körzetvezetője, ma vette át ünnepléses körülmények között hivatalát és ez alkalommal hosszabb beszédet mondott. Kifejtette, hogy Luxemburg városának német jellegét feltétlenül ki kell domborítani, mert annak lakossága úgyszólván teljesen német. Ami a luxemburgi alkotmányt illeti, Simon hangsúlyozta, hogy az megszűnt és miután a nagyhercegnő, elhagyta az országot, a tisztviselők fel vannak mentve régi esküjük alól és az új német polgári közigazgatáshoz kell csatlakozni. Elrendelte a körzetvezető, hogy a közéletből a „luxemburgi nagyhercegnő” és a „luxemburgi nagyhercegség” kifejezést és ezen címek használatát teljesen el kell távolítani.

...és én azt hittem, hogy ily hosszú utazásoknak nem veted alá jobbe magadat, mivel a folytonos ülés következtében általában fájdalmid voltak...

...szenvedésem úgyszólván megszűnt. Nem rég megkezdtem egy kurát ANUSOL-lal és a fájdalmak eltűntek.

Aranyer ellen

ANUSOL

Pamfil Seicaru vitája Tatarescu volt miniszterelnökkel

A mult felelősségének kérdését veti fel a Curenul főszerkesztője

Tegnap számunkban beszámoltunk Tatarescu volt miniszterelnök politikai igazoló-iratáról és azokról a bíráló megjegyzésekről, melyeket e tanulmányhoz a Curenul főszerkesztője fűzött. A nagy érdeklődésre való tekintettel bővebben ismertetjük Pamfil Seicaru vitaközlő cikkeit:

„MIÉRT SIET TATARESCU A FELVILÁGOSÍTÁSSAL”

„Jól megertem azt az erkölcsi kényszert, amely arra készítette Tatarescut, hogy fűzhet magyarára meg, hogyan jutott az ország Beszarábia és Bukovina kiürítéséhez — írja Pamfil Seicaru. — A magyarázat feltételezi az összes olyan okmányok bemutatását, amelyek megindokolják az ország előtt a vereség okait s az összeomlás eredeteit. Tatarescu úgy véli, hogy nem kedvező a pillanat diplomáciai lépéseink teljes bemutatására. Ha, amint ő maga is megvallja, nem lehet az összes igazoló iratokkal együtt közölni az országgal a diplomáciai lépéseket, miért siet mégis felvilágosítani a nemzetet?”

Pamfil Seicaru ezután összehasonlítja Tatarescu helyzetét I. C. Brătianu helyzetével, aki 1918 márciusa és októbere között hasonló nehéz helyzetben volt, de nem tartotta szükségesnek magyarárzkodni. Megállapítja, hogy az erős bizonyosság adott erre erőt Brătianunak.

Tatarescunál pedig hiányzik ez a nyugalom, mert jól tudja, hogy ő a felelős és „a bekövetkező eseményektől nem várhatja annak a politikának az igazolását, amelyet érthetetlen vaksággal folytatott”.

NAGYON PLATÓI FELELŐSÉG!

„Tatarescu nem akar kimaradni a politikai játéktól s a felelősséget csak a „történelem előtt”, szónoki formájában vállalja, vagyis nagyon platói felelősséget.

A nemzet azonban ez alkalommal sokkal pontosabb felelősség megállapítását kíván a Beszarábia és Északbukovina kiürítésével kapcsolatos egész diplomáciai, politikai, közigazgatási és katonai kérdésmegben.

Miről akar meggyőzni hennünket Tatarescu, annak a kormányznak elnöke, amely a nemzetnek Beszarábia és Északbukovina kiürítését nyújtotta? Arról, hogy az 1919-től egész 1940 júliusáig egymást követő kormányok egységesen követték azt a politikát, amelyet egyébként az egész nemzet elismert.

Megvizsgáljuk azt a kísérletet, hogy a nemzetet szolidaritással tegyék a külpolitikai felelősséggel. Milyen tájékozási lehetősége volt a nemzetnek, hogy ellenőrizze ezt a politikát? Elfelejt, hogy a híreket irányították és szigorú cenzúra örködött a külpolitikai helyzet megrendezést beállításán. Olvasta-e a nemzet a különböző fővárosokba küldött követek jelentéseit? A nemzet választotta-e vajjon ki azokat, akiknek tájékoztatnia kellett volna őt?

A kormányok szolidaritása a külpolitikával? Itt már lehet vitatkozni.

„A KISANTANT: KÜLPOLITIKAIK ILLUZÓRIKUS TÁMASZPONTJA”

Egészen 1936-ig, az olasz-abesszini háborúig, külpolitikánk logikus volt s az események folytonosan igazolták. Az Olaszország elleni szankciók azonban, amelyekhez a Tatarescu-kormány

is csatlakozott, 1937-ben megteremtették a Róma—Berlin tengelyt, amely egész Európa alkotát módosította. 1937-től már beszélni lehet az egymást követő kormányok felelősségéről.

1938 januárjáig semmi sem jött közbe a nemzetközi helyzetben és szeptemberig még érvényesnek lehetett tekinteni külpolitikánkat. A müncheni értekezlettel már a felelősségek szakaszába érkeztünk.

A müncheni határozatok után nem lehetett többé a kisanant fennállásáról, erről a külpolitikánk annyira illuzórikus támaszpontjáról beszélni.

Csehszlovákia megsemmisítése megsemmisítette függetlenségét s az országot Németország átvonulási területévé tette délkeleti irányban. Felül kellett volna vizsgálni külpolitikánkat, de ezt nem tették meg. Nem tették meg 1939 márciusában sem, amikor Cseh- és Morvaország védnökség lett, Szlovákiát pedig független állammá nyilvánították.

1940 ÁPRILIS 13.: „ÁTKOZOTT NAP”

Áprilisban Hitler vezér beszédet mondott, amelyben a lengyel kérdéssel foglalkozott. A kormány az új helyzettel kapcsolatban, amely Románia egyik szövetségese s közeli szomszédja körüli alakult ki, sem vizsgálta felül külpolitikánkat.

Tehát hagytuk elmúlni áprilist, májust, júniust, júliust és augusztust anélkül, hogy felülvizsgáltuk volna külpolitikánkat.

Ezzel szemben április 13-án — átkozott nap — megkaptuk az angol szavatosságot.

1939 augusztusában megtörtént a német—orosz megegyezés. Semmi sem ingatta meg külpolitikánkat:

szeptemberben mint egy csiga húzódtunk a semlegesség pajzsa mögé.

Miért nem tekintettük a semlegességet átmeneti formának, amely megkönnyíthette volna az új helyzethez való alkalmazkodásunkat?

LE KELLETT VOLNA MONDANI AZ ANGOL SZAVATOSSÁGRÓL

Tatarescu arról igyekezett meggyőzni hennünket, hogy a szerződés aláírásával megpecsételt sorsunk s elkésett lett volna a Németországgal való megegyezés. Ez egyszerű állítás.

1940 áprilisában még meg lehetett volna előzni a katasztrófát, sőt májusban, Olaszország hadbalépése előtt is lett volna még idő. Mindössze az angol szavatosságot kellett volna lemondani, de nem tettük meg.

Akiknek megélhetésük és állandó foglalkozásuk van, nem utasíthatók ki a város területéről

Ciupe Gheorghe dr. királyi helytartósági vezető és Braia Ioan csendőrezredes, a temesvári rendőrség vezetője megbeszélést folytattak a Temesvárott átmenetileg tartózkodó lakosság ügyében. Ciupe dr. vezértitkár erre vonatkozólag közölte az újságírókkal, hogy az erre vonatkozó törvény rendelkezései alapján megindult az átmeneti lakosok helyzetének megvizsgálása és ez az ellenőrzés tovább

Május 24-én Tatarescu kijelentette nekem a miniszterelnökségen, hogy zsehében van a Németországgal való katonai szerződés.

Mikor azzal válaszoltam, hogy ez csak tréfa, arról biztosított, hogy mindössze csak három tudnak erről. Ilyen Tarasconi Tartarinra emlékeztető gondolkodással vezették Románia külpolitikáját. Ilyen fejvesztett volt Románia külpolitikája.

Mikor meglepett a szovjet ultimátum, miért nem fordult Tatarescu Angliához, amely szavatosságot nyújtott nekünk? Miért fordult Németországhoz és Olaszországhoz, amelyekkel semmiféle szerződésünk sem volt?

Ezzel megvallotta az ország érdekeivel ellentétes bűnös politikát.

Július 27-én érkezett a lejárata az összes külpolitikai hibáknak s egyben a felelősségek megállapításának ideje. Meglepték őket az események?

Ő maga vallja meg: „A valóságok annak bevalására kényszerítettek, hogy az események gyors és váratlan fejlődése kormányaink minden előrelátását meghaladta s olyan új helyzetet teremtett, amelyet semmi erő sem akadályozhatott meg s így egyedül maradtunk egy száznyolcvanmillió embert számláló birodalom ultimátumával szemben”.

A POLITIKUS HIVATÁSA

A politikusnak az a hivatása, hogy vezérelje a nemzetet, felismerje az események irányát, előre lássa a helyzeteket s a jelen zavarából kialakítsa a jövő épületét. A politikus nem az általánosságok szószólója s a közepszerűségek kifejezője, hanem a nemzet tolmácsa. Nem csodálkozunk, hogy az események megzavarták Tatarescut:

az idők a tragédia ünnepi hangján szólnak, Tatarescu pedig egy jó operetténekes.

Fájdalmasan kell azonban megkérdőznem, vajjon nem is volt olyan nagy a vakság, mint a személyi érdekek? Azok a politikusok, akiket Tatarescu felelős embereknek nevez, mind demokráciák. A tengellyel való szövetség belpolitikánk átalakítását is feltételezte, tehát nemcsak az eszmék és módszerek, hanem a politikai szemlélyzet felújítását is. Ebből ered kül- és belpolitikánk 1938 februárjától 1940 június 27-ig.

Most Tatarescu igyekszik elkerülni a tényleges felelősséget. Ez az értelme a fűzetnek, amelyben frázisokkal akarja eltakarni az érvek szegénységét s a felfogás közepszerűségét.

„VADLOTT!”

Cikkét ezután így fejezi be Pamfil Seicaru. „Ütött az óra, de máshogy mint ahogy Tatarescu reméli. Valószínűleg érez valamit a Beszarábia és Északbukovina kiürítését hozó volt kormány elnöke, hogy ennyire siet védekezni. Saját lelkiismerete is ezt kiáltja: Vádlott!”

= HIREK =

MEGJELENIK:

Minden napon a vasárnapokat és ünnepnapokat követő napok kivételével.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Belföldön házhöz való kézbesítéssel együtt magánosoknak havonta nyolevan lei, negyedévre 230 lei, félévre 450 lei, egész évre 900 lei. Nyugdíjasoknak házhöz való kézbesítéssel együtt havonta hetven lei, negyedévre 200 lei, félévre 400 lei, egész évre 800 lei. Magyarországon havonta 4 pengő, negyedévre 12 pengő, félévre 22 pengő és egész évre 40 pengő. Hatóságoknak, közhivataloknak és közüzemeknek, gyáraknak, vállalatoknak és részvénytársaságoknak egy évre 1200 lei kézbesítéssel együtt.

TELEFON:

23—10 és este 10 óra után: 28—15.

Nagyboldogasszony

Ünnepét illi ma az egész kereszténység. A sok Mária-ünnep között ez a legkifejezőbb és jelentőségében a legnagyobb. Bizonyítéka annak, hogy az Isten Fianak anyja a Teremtő előtt annyira kedvelt volt, hogy nem a halál kapuján keresztül jeltette meg útját a menyek országába, hanem abban a kegyben részesítette, hogy — miként halottaiból feltámadt Szent Fia — a földről a felhők kárpítján át emelkedett föl az égbe és azóta ott trónol az Átya, Flú és Szentlélek társaságában. Szépítőten Szűz Mária menyemenetelét illi meg ma, augusztus 15-én a kereszténység. A magyarság, amelynek Mária-tisztelete minden időkben nagy és szívből fakadó volt, ezt az ünnepet azzal különbözteti meg a Máriának szentelt többi ünnepétől, hogy azt Nagyboldogasszony napjának nevezi.

A római katolikus templomokban az istentisztelet sorrendje ma ugyanaz, mint vasárnapokon. A csendes kismiséken kívül valamennyi templomban énekes nagymiséket és délutáni vevesenyeket is tartanak. A püspöki székesegyházban délelőtt féltízor Unterweger Lothár dr. pápai protonotárius mondja a nagymisét, a prédikáció nyelve német. Az első kerületi plébániatemplomban prédikáció nélküli nagymisét tíz órakor tartanak. A gyárvárosi plébániatemplomban féltízor Reck K. Géza apátplébános mond nagymisét, a prédikáció nyelve német, este hét órakor magyar szentbeszéddel tartanak ájtatosságot. Az erzsébetvárosi plébániatemplomban kilenc órakor magyar prédikáció lesz, utána nagymise következik és azt Péter Ágoston tartja. A józsefvárosi plébániatemplomban Metzger Márton dr. prépostplébános féltízor mond nagymisét, a prédikáció nyelve magyar. A mehalai plébániatemplomban reggel félhét órakor magyar, féltízor pedig német prédikációval tartanak egy-egy nagymisét. A nagymiséket Péter Imre és Péter Gotthárd mondják. Féltízor lesznek még nagymisék a Bessenyei-telepi, római és Kisodai templomokban.

— **LAPUNK LEGKÖZELEBBI SZÁMA** a csütörtöki ünnepre való tekintettel szombaton korán reggel a rendes időben jelenik meg.

— **Diszvaesora a Hitler-jugend kiküldöttéi tiszteletére** Bucurestiből jelentik: Dombrovski tábornok, főpolgármester tegnap diszvaesorát adott a fővárosban tartózkodó Hitler-ifjúsg kiküldöttéinek tiszteletére, amelyen résztvettek Popescu David tábornok, belügyminiszter, Craicnic Nichifor propagandaügyi miniszter, Caracostea nemzetnevelésügyi és Macovei közlekedésügyi miniszterek, Sidorovici Teofil országfőparancsnok, nemkülönben Fabricius bucarestii német nagykövét, Dobrovski tábornok főpolgármester üdvözlőbeszédében, megelégedéssel állapította meg, hogy a román főváros vendéglátást és baráti német nemzet fiataljainak kiküldöttéit és Sidorovici Teofil megismertethette a vendégekkel a „Holnap Romániájának” várományosait, akik fegyelmeben, bajtársias szolidaritásban és áldozatkészségben állanak a nagy nemzeti célok és a köz szolgálatában. Szavalt a főpolgármester Hitler Adolf életével fejezte be, majd Fabricius német nagykövét köszönte meg az üdvözlést és a szíves vendéglátást és Öfelsége II. Carol királyra ültette poharát.

— **A Panama-esatorna forgalma.** Londonból jelentik: A The Economic kimutatást közöl a Panama-esatorna forgalmáról. Ebből kitűnik, hogy a július 1-én lezárult egy esztendő alatt a csatornán 1075 angol kereskedelmi hajó haladt át, összesen 5 millió tonna áruval. Ebben az esztendőben egyetlen német hajó sem érintette a Panama-esatornát, míg az olasz kereskedelmi flottából csak egy hajó ment itt keresztül.

LEGUJABB

A keddi napon sulyos veszteséget szenvedtek az angolok

Berlinből jelentik: A legfőbb német hadvezetőség jelenti: Német repülőegységek augusztus 13-án siklerrel támadták a wallsendi, hartlepooli, tourne-mouthei és plymouthi kikötőberendezéseket, az exeteri és bristoli fegyvergyárakat, valamint a North-killinghami nagy kőolajtartályokat. A La Manche-ban és a Temze torkolatában

sikerült elsüllyesztenünk két előörs hajót és két 15.000 tonnás hajót.

Ezenkívül harci repülőgépeink bombázták az east-churchi, deltingi, farnboroughi, andoveri, oldhami és middle-wallopai légi kikötőket, számos gépszint és ellenséges tábor megsemmisítették, tönkretették a kőolajtartályokat, a hajóépítő műhelyeket és jelentős számú repülőgépet tettek tönkre, amelyek a földön tartózkodtak a támadás alkalmával.

A La Manche, valamint Anglia felett heves légi ütközetek folytak, amelyeknek során 74 ellenséges repülőgépet megsemmisítettünk.

A nap folyamán Bristol-Blenheim osztályú ellensé-

ges repülőgépek kísérletet tettek a dán Aalborg meg-támadására, vadászgépeink és légharító tüzérségünk az ellenség arra kényszerítette, hogy visszahúzódjék, mielőtt célpontjukat elérték volna. A támadó 23 gép közül tizenhatot lelőttünk. A 13-áról 14-ére hajló éjszaka ledobott ellenséges bombák komoly kárt nem okoztak. A keddi napon az ellenség vesztesége 132 repülőgép és 12 záróleggömb,

89 gépet légiharcban, 43 gépet a földön pusztítottunk el, vagy légharító tüzérségünk semmisített meg.

Egy tengeralttjáró parancsnoka jelentette, hogy 41.600 tonna ellenséges hajót süllyesztett el, köztük egy 11.400 tonnás brit segédcsirkáló. Néhány német tengeralttjáró, amelyek egy vadászrajhoz tartoznak, az Északi-tengeren több brit romboló hajóval találkozott, amelyek, bár többségben voltak, rövid harc után visszavonultak, felhasználva a rossz látási viszonyokat. A német vadásztengeralttjárók ezután minden akadály nélkül folytatták tevékenységüket.

— **Német felirással látják el a külföldre menő vasúti kocsikat.** Bucurestiből jelentik: A CFR vasút-igazgatóság jóváhagyta azt a rendelkezést, amelynek értelmében az olyan vonatoknál, amelyek a határokon túlmennek, román és német szövegű nyomtatott forgalmi rendelkezéseket alkalmaznak. Ezeknek formája és tartalma azonos a belföldön használatos román szövegű rendelkezésekkel.

— **Katonai szolgálatra jelentkezett egy román hölgy.** Bucurestiből jelentik: Ciobanu Sofia kisasszony, hadiárva, a resciai művek tisztviselője kérvényt adott be a nemzetvédelmi minisztériumhoz és abban azt kérte, hogy önkéntesnek sorozzák be a nyugati arcvonal hadseregébe, hogy a harcok során küzdhesen. A nemzetvédelmi minisztérium nagy megelégedéssel vette a kérést és parancsot adott az egyik határmentén ezrednek, hogy abban az esetben, ha az ellenségeskedések megkezdődnek, becsásásanak ki behívót a fiatal leány részére is.

— **Orvosi hír.** Dr. Rath gyermekorvos hazaérkezett és újra rendel. II, Piata Coronini 2. D. e. 8—10-ig, d. u. 3—6-ig. Telefon: 26—57.

— **Repülőszereplés Svájcban.** Bernből jelenti a DNB: A nagyvezérkar a következő közleményt adta ki: Siemenbrücke közelében kedden délelőtt két gyakorlatorzó repülőgép összeütközött és lezuhant. Az egyik pilótahadnagy életét veszítette, míg a másik pilóta sulyosan megsebesült. (Rador.)

— **A menekült tanulók szüleinek figyelmébe.** Bucurestiből jelentik: A nemzetnevelésügyi minisztérium újból felhívja az elszakított területekről menekült tanulókat szüleit, hogy azok, akik nem rendelkeznek a menekültek következtében iskolai igazoló iratokkal, a tanulók két fényképpel kiegészített írásos kérvénnyel forduljanak a minisztériumhoz. A kérvényben fel kell tüntetni a tanuló születési idejét, az iskolát és osztályt, valamint az általuk tudott eredményt, amelyet az 1939/40 iskolai évben elért, mert ez adatok nélkül a kérvények nem intézhetők el.

— **Hetvenéves székely gazda izgalmas medve-kalandja.** Csikszerezdről jelentik: Véres medve kalandban volt része Paál József 70 éves csikdánfalvai székely gazdának. Paál József a csikkarcfalvai „Vigvázskő” nevű szikla alatti legelőn nagy marha csordát legeltetett. Unalmában felmászott a közeli Asztalkó nevű kőtömbre. Eppen leaktart szállni a kőtömből, amikor a közeli erdő sűrűjéből egy hatalmas anyamedve lépett ki hegy bocsának a kíséretében. Az öreg székely lejtőben megcsúszott és lezuhant a földre. Az anyamedve rárohant a magatehetetlen öregre, tarkóját lehúzta, fején és halántékán több helyen sulyosan megsebesítette, aztán arcul ütötte és jobbkarját, valamint jobb kezén erősen megharapta. Ezután, mint aki „jól végezte dolgot”, vissza cammogott bocsáival együtt az erdőbe. Az öreg később magához tért és közeli szállására vánszorgott, ahol azután a pásztorok az öreg kiáltásaira figyelmesek lettek és seccsítésére siettek. Levitték a közeli Karcfalva községbe, ahol Éltés Endre dr. kimosta és beoltotta az öreg sebeit. A 70 éves székely bámulságos szívósságot tanúsított és saját lábán ment át Dánfalvára, ahol mosolyogva mesélte el kalandját a hatalmas anyamedvével.

— **Nincs pályázó a helytartósági palota szőnyegeknek szállítására.** Tegnapra volt kitűzve az árlejtés az új helytartósági palota szőnyegeknek, függönyöknek és terítőnek szállítására. Jellemző a mai gazdasági viszonyokra, hogy a közel egy millió lei értékű szállításra egyetlen pályázó sem jelentkezett. Az árlejtést a királyi helytartóság legközelebb újból kiírja.

— **Orvosi hír.** Dr. Márk Frigyes visszaérkezett és újból rendel. IV. Fröhl ucca 31.

— **A nyugdíjasoknak igazolniuk kell, hogy nincsen adóhátralékuk.** Közöltük a pénzügyigazgatóság nyugdíjosztályának felhívását, hogy minden nyugdíjas jelentkezzen az illetékes adóhivatalnál, amely igazolni fogja van-e vagy nincs adóhátralékuk. Ezt az adóhivatal a nyugdíjkiadvécske hátlapján igazolja és ez nem jelent újabb pénzküldést a nyugdíjasok számára.

— **A magyar szülőiöthon javára Sz. Gy. olvasónk a Déli Hírlap kiadóhivatalában háromszáz leit adományozott.** Az összegzet máris rendeltetési helyére juttattuk. További adományokat az emberbaráti célra elfogadjuk és készséggel továbbítunk.

— **Adományok két szegény gyermeknek.** Jenőke és Irénke, két szegény gyermek részére a Déli Hírlap kiadóhivatalába a következő újabb adományok folytak be: N. N. ötven, P. E. száz, Sz. Gy. száz, T. D. ötven lei. A pénzt rendeltetési helyére juttatjuk.

Csütörtöki a
Scala-ban
Szenzációs
film

Vörös ördögök

Ray Corrigan
Hoot Gibson
Sam Mc. Kim

Előadások
3, 6, 9 15-kor

1940. augusztus 16.

Gyermekruha eladó

Fél éve, hogy meghalt a kisgyerek. Egy két és fél éves lehetett. Szép, kékszemű, nevető arca, ragyogó szájkékhajú kis kölyök volt amíg élt. Egyszerre csak elkezdett borzasztóan köhögni, két nap és két jszaka verte a láb kicsi testét és harmadnap reggel eljött érte a halál. Elbújt a köhögés alá és retentően megrázta az elfonnyadt apró kis testet. Öt percig is kifozta míg végre elejtette és magára ragya ott a kétségbeesett édesanyja mellett. Két lánya finom kis ruháskája volt: az egyikbe felöltöztették, a másikat meg sirdogálva összehajtogatva az anyja és ellette a szekrénybe mint valami ereklyét. Néha-néha elővette onnan, megsimogatta, elpecézgette és könnyeket hullajtott rá. Ilyenkor már arra is gondolt, talán lesz másik elővendő, aki majd viselje. Az urával is beszélgettek róla, tervezték és Ilyenkor mindig reménykedett egy kicsit és hitt még a holdogásában is. De aztán itt hagyta az ura is: halálra gázolta egy veszett autó, amikor jött haza a gyárból. Ő egészen egyedül maradt: hit és remény nélkül is. A gondja már csupán a mindennapi kenyér, de ez aztán annál nagyobb. Mert kevés volt a munka és a lévőnek is kicsiny a becsülete. Lassan-lassan, de könyörtelen szűkséggel elvándorolt a szegény asszonytól minden valamit élvőlomini: a rosszgúrójú divány, két szék, az ura ruhái, végül a szekrény is. Az a szekrény, amiben a gyerek ruhája volt. És azóta a gyöngyházgombos nadrágoska, a krémszínű kékmassnis blúz, meg a fehér zokni, harisnyák ott lónykolódtak állandóan a szeme előtt, a sok nyomorúsága közepén. Tegnap azután megszaktak benne valami. Talán a sok nyomorúság, a visszafotfott könnyek árja, a szomorú egyedüllet vagy a hiába való szíve szakította össze azt a bizonyos hűrt a lelkében. Egész nap benn sirt a sívár szobában, csókolgatta, simogatta, babusgatta a kis gyermek ruháit. Aztán este csak kiismolygott a ház elé és egy rozsdás rajszöggel kis cédulát akasztott ki a kapura, a kiadó szobák és ágyak hirdetései mellé: „Gyermekruha eladó!” Nehézkézzel betűlkel az állott rajta. Nít érezhetett ez a szegény asszony, mikor elhatározta ezt? Mikor végre könyörtelen kemény-séggel és fekete zordsággal lerfatta ezt a sört: „Gyermekruha eladó!” Mikor kifüggesztette a kapura, az emberek, a házbeliek és az árrajárók szeme elé: hogy nincs már reménye, célja és értelme az életnek? Rettenetes vihar lehetett szegénynek a lelkében, irfázatos erejű, hogy így kifacsart belőle minden reményt és illúziót. Penig e kettő nélkül nem sokan tudnak élni.

Reggelre őt is vérbefagyva találták meg felvágott erekkel...

— Engedélyezték a németek Lenau-ünnepélyeit. A német népközösség kérte, hogy vasárnap Csafádon és a Bárság több községében Lenau Miklós költő emlékeztéré ünnepélyeket rendezhessen. A királyi helytartóság az engedélyeket megadta.

— Vérhasjárnyv Tomesvár közelében. A Temesvár közvetlen közelében levő Gyírok községben veszedelmes arányokban lépett föl a vérhas. A megyei főorvosi hivatalnál eddig húsz megbetegedést jelentettek be. Az egészségügyi hatóságok intézkedésére a húsz beteget beszállították a temesvári járványkórházba, ahol szigorúan elkülönítve kezelik azokat. A betegek gyiroki lakásait fertőtlenítették, családtagjaikat pedig megfigyelték. Érdeklődünk a városi főorvosi hivatalban az iránt, vajjon Temesvárott is fellépett-e már a járvány és azt a közhírt nyertük, hogy eddig még nem jelentettek be vérhas megbetegedést. Nyaranta gyümölcsérés idején rendszerint fellép ugyan egy-két eset, azonban járvány-szerűen a vérhas már régen nem mutatkozott. A betegség járványos és azért a legelső gyanú esetet azonnal be kell jelenteni a hatóságok orvosának.

— A levesell leforrázta magát — meghalt. Pop Sándor fermezelyi kóhómunkás 3 éves kislíva, míg édesapja az udvaron foglalatokodott, a tűzhelyhez ment és onnan magára húzta a forró levezt. A súlyosan leforrázott kislívit, azonnal kórházba szállították, de hiabavalónak bizonyult minden mentési kísérlet, mert a gyermek pár óra múlva sérüléseibe belehalt. Megindult a nyomozás, hogy kit terhel a felelősség a kislívi haláláért.

Mozi

MOZAIK MŰSORA:

Csütörtök, augusztus 15.

APOLLÓ: Bűnök a paradicsomban (angol film)
CAPITOL: A lengyel hadjárát (német film.)
CORSO: A vörös ördögök (angol film.)
SCALA: A vörös ördögök (angol film.)

Péntek, augusztus 16.

APOLLÓ: A lengyel hadjárát (német film.)
CAPITOL: A kigvő (angol film.)
CORSO: A vörös ördögök (angol film.)
SCALA: A vörös ördögök (angol film.)

Lidércokról, boszorkányokról,
bübájosságról mesél egy
Krizsán-telepi öregember

A Krizsán-telepen estefelé összegyűlnek a falu öregei és mesélnek érdekes történeteket. Szentül hisznek abban, amit mesélnek, a fiatalok meg csak csóválják a fejüket, ha hallják az öregeket bübájosokról, lidércokról, boszorkányokról meg hasonló meseiből dolgokról beszélni.

Vass Ferenc hetvennyolc esztendő ember a telepen piheni ki egy hosszú élet fáradságát. Letelepszünk az udvaron az egyik fa alá, az öreg leül egy kis székre. Nem kell sokat biztatni, mesél magától, örül, ha van, aki hallgatja.

— Dorozmán születtem, Szeged mellett. Még gyerek voltam. Az apám anyjához szoktak beszállásodni a sonkolyosok. Azt mondja az egyik sonkolyos az öregapámnak:

— Csereljünk pipát!

— De az öregapám is okos ember volt ám! Tudta ő nagyon jól, hogy csirke van a pipában, az folyton csipogott ott bent.

— Micsoda csirke volt az?

— Az öreg itt mintha bosszankodna, hogy nem tudom.

— Lidérc volt a pipában.

— Aztán micsoda az a lidérc?

— Én nem láttam, pedig létezett a régi időkben. Ha az ember a tiszta fekete tyúk első tojását a hóna alá teszi és úgy költi ki, abból lidérc lesz. És a lidérc az mindent tud csinálni. Lehet neki mondani, hogy hozzon búzát, lisztet, pént. Mindig azt csipogja: „Mit? Mit?” Erre mondani kell, hogy mit hozzon. És ha az ember meg akar szabadulni tőle, akkor azt mondja neki, hogy hozzon egy kétél homokot a tenger fekekeről. A lidérc akkor elmegy és nem jön többé vissza, mert kötéleben nem tud homokot hozni.

Az öreg itt elmosolyodik. Túljár ő még a lidérc eszén is!

— Rosszat is tehet a lidérc?

— Ő azt csinálja, amit a gazdája parancsol. Aztán, ha rosszat parancsolnak neki, hát megteszi azt is.

Az öreg itt elhallgat egy kissé. Összeszedi magát. Aztán szép nyugodtan megint beszélni kezd másvalamiről.

— Az apáméknál keresztelő volt, az emberek hazajöttek a templomból. Az úton egy félig megfagyott csirkét találtak. Felvették a fekete csirkét, aztán a kemencére tették. Oda volt kikészítve az enni való a keresztelőre. Hát amikor enni készülődtek, bemennek a szobába, egy morszsa sem maradt a kemencén. Mind megette fekete csirke. Lidérc volt.

— A lidércnek csirke-formája van?

(—) Ciupe dr. vezértitkár szemleútja. Ciupe Gheorghe dr. királyi helytartósági vezértitkár Madancovici Nicolae ezredes, a nemzeti gárdák parancsnokának kísérletében Szörény megye számos községében szemleutat végzett. Megállapította, hogy a földművelési munkák rendben folynak és a lakosság közhangulata nyugodt. A katonai szolgálatot teljesítők családjaik segélyezése folyamatban van, azonban a segélyösszeg csekély, mivel az ottani községek szegények, nem tudnak a maguk részéről a segélyhez hozzájárulni és kizárólag a helytartóság részéről érkező segélyre vannak utalva. Ciupe dr. vezértitkár lépéseket tesz, hogy ezen községek részére a belügyminisztériumtól külön segélyt eszközöljön ki.

(—) Városi tisztviselő halála. Marik Leó városi tisztviselő negyvennégy esztendő korában hosszadalmas betegség után meghalt. Marik Leó iskolának elvégzése után huszonegy év előtt lépett a városi szolgálatába, ahol a különböző ügyosztályokon csendesen, szerényen és lelkiismeretesen dolgozott. Sokat betegeskedett és több hét óta állandóan ágybanfekvő beteg volt. Szenyvedéseitől most megváltotta a halál. Elmultat gyászolja felesége született Weinrich Margit, leánya Marik Ina, édesanyja öz. Marik Frigyesné, valamint nagy rokonsága. Temetése ma, csütörtökön, délután öt órakor megy végbe a józsefvárosi temető Feger-kápolnájában.

(—) Ma, Nagyboldogasszony napján délig nyitva vannak az adóhivatalok. A temesvári pénzügyvizsgáztóság közli: az adóhivatalok pénztárai ma, Nagyboldogasszony ünnepén is nyitva vannak délután egy óráig, hogy az esedékes adó befizetésénél mindenki igénybe vehesse az öt százalékos kedvezményt.

(—) Autóbaleset. A 2052 Tms. jelzésű autótaxi, amelynek vezetője Piatas Joan soffór volt, a Carol úton elütötte Usic Stefan kocsist, aki a fején megsebesült.

— Olyan az, mint a többi csirke.
— Akkor hogyan fér bele a pipába?
— Azért lidérc, hogy mindent meg tudjon csinálni.

Az öreg szívja a cigarettáját. Aztán tovább mesél. Ezt is épp olyan meggyőződéssel mondja, mint a többi.

A legény a kovácsnál dolgozott. A kovács felesége bübájós volt. Éjszaka kötőféket tett a legény fejére és úgy lovagolt a bübájós-bábra. A legény meg mindig megálmodta azt, ami vele történt. Reggel mindig olyan fáradtnak érezte magát, hogy már alig tudta a kalapácsot emelni. Elmondta a baját a másik legénynek. Ez azt tanácsolta neki, hogy amint a mesterné megköti a fához, aztán indul a bábra, dörgölje le a kötőféket a fejéről. Másik éjszaka a legény úgy tett. Ahogy lent volt a kötőfék a fejéről, megint ember lett belőle. Türelemesen várt, míg jön a mesterné a báblól, aztán rávetette a kötőféket. Most az asszonyból lett ló. Aztán a legény nyargalt rajta. Így értek haza. Erre felkölti a másik legényt és azt mondja:

— Gyere, vasaljuk meg ezt a lovat.

Ráverték a patkót. Másnap beteg a mesterné. Nem volt, aki a reggelit készítse. A másik legény meg azt mondta a mesternek, hogy ránts le róla a dunyhát. Majd meglátja akkor, hogy mi a baj. A mester lerántotta a dunyhát a feleségéről, hát annak a kezén-lában ott volt a patkó.

— Aztán mi történt?

Mintha nem is hallotta volna a kérdésemet, más történet elmondásába kezd:

— Mászor meg elvitte a mesterné a szomszédját a bübájós-bábra, a boszorkányhegyre. Éttek, ittak, volt minden bőiben, hát egyszer csak olyasmit mond a szomszéd, amit nem lett volna szabad mondani.

— Egy szót?

— Elég ilyenkor egy szót is mondani. Kiszült, hogy a poharak lópatkók voltak, abból ittak.

Az öregek ez elég csattanó. De eszébe jut, hogy ennek a történetnek van folytatása.

— A szomszéd sokat táncolt az egyik menyecskevel, alig tudott tőle a bál után szabadulni. Mivel neki nem tetszett a menyecske, megrugta. Erre kettéhasadt a disznóvályú. Ez volt a menyecske.

Vass Ferenc huncut mosollyal rágyújt egy újabb cigarettára.

Gerthesi Béla.

(—) Betérés. Ismeretlen tettesek behatoltak Muntean Dumitru erdőszemrnök Axente Sever téri lakásába, ahonnan 10.000 lei értékű ruhaneműt vittek el. Kézrekerítésükre megindult a nyomozás.

(—) Halálozások. Az anyakönyvi hivatalban a következő halálozásokat jelentették be: özvegy Szűcs Imréné született Dobos Julianna hatvankilenc éves, Marik Leó Húgó városi tisztviselő negyvennégy éves és Feldmann Emánuel hetvenhat éves.

GYÓGYSZERTÁRAK ÉJSZAKAI SZOLGALATA:

Csütörtökön, augusztus 15-én a következő gyógyszerterek tartanak éjszakai szolgálatot:

Belvárosban a Bratianu téren levő Gótz gyógyszer-tár.

Gyárvárosban a Stefan cel Mare uccában levő Jahner Rudolf gyógyszer-tár.

Erzsébetvárosban a Carol úton levő Mária gyógyszer-tár.

Józsefvárosban a Str. Vacarescu 33 szám alatt levő Braun gyógyszer-tár.

Mehalában a Corvin gyógyszer-tár és Újkisodán Panajoth Ernő gyógyszer-tára állandó éjszakai szolgálatot tartanak.

Pénteken, augusztus 16-án a következő gyógyszerterek tartanak éjszakai szolgálatot:

Belvárosban az Alba Iulia uccában levő Kun gyógyszer-tár.

Gyárvárosban a Dacilor ucca 10 szám alatt levő Kovács dr. gyógyszer-tár.

Erzsébetvárosban a Ciprian Porumbescu uccában levő Sárge gyógyszer-tár.

Józsefvárosban a Dragalina téren levő Csillag gyógyszer-tár.

Mehalában a Corvin gyógyszer-tár és Újkisodán Panajoth Ernő gyógyszer-tára állandó éjszakai szolgálatot tartanak.

Amiről majdnem elfeledtek:

A Zola centenárium

A háborús izgalmak közepette talán csak irodalmárok emlékeznek meg róla. A politika, amelyet egész életén keresztül szenvedélyes természetének egyre jobban a végtelenség felé sodródó hevességével képviselt, többszörös csőd után, tapogatózva áll a régi eszmék előtt s nincs tisztában többé, milyen szélesre fesse a régi lobogót. De a világnézeti félelmek diabolikus „bête noire”-ja is kiöregedett.

Zola név, amely a vallás, a kapitalista gondolkodás és polgári izlés letiprására induló századvégi és századeleji mozgalmaknak egyik cégjelzése volt, lassan elvesztette varázslatát.

A megkopás már az író életében kezdődött s néhány évtizeden át kikerülhetetlen nyomon követte a Zola által inaugurált naturalista irányt is, amely egyre szélesebb és halkabb gyűrűzésekben hullámzott át Európa szellemi életén.

VESZEDELMES MOZZANAT: A MEGSZÉPÍTÉS

Művének felszámolását már elvégezte az élet és elvégezte a történelem. De születésének századik évfordulója ismét munkába állítja az értékelő emlékezést. És itt, akárcsak szubjektív emlékeinknél, közbejuthat egy veszedelmes mozzanat: a megszüpítés.

Az ember könnyen felejt sérelmet és felháborodást s a salakból túlgyorsan hántja ki a megnesmesített emberi lényegét.

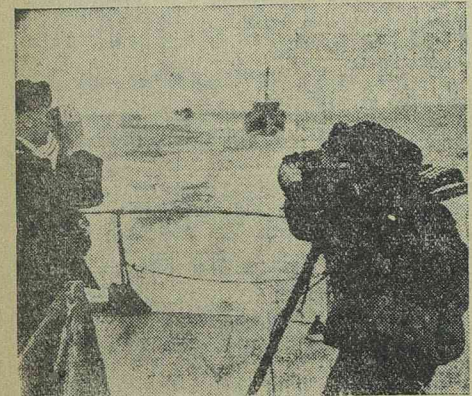
Talán kritikai érzékünk is elpompult azóta, hogy napirendre térünk az irodalmi pörök felett s mosolygunk azon a megbotránkozson, amely miatt a „Bien public” szerkesztősége beszűntetni volt kénytelen Zola folytatásokban megjelent regényét, az Assomoir-t. Büntetlenül nem élhetünk Céline és Fayard korában!

De amikor keresztény magyar ember gondol erre a centenáriumra, bizonyára nem ünnepi hangulat tölti el a lelkét. Számvetés a Gonosszal: ha kissé fellengősen akarnók megjelölni a megszólalás szükségességét, talán elég volna ez a meghatározás. Még se szeretném, ha valami gyáva egyoldalúsággal torzítanánk el a tényeket s ha már Zolát, sok hasonló szerencsétlen próbálkozást utánözva, nem is akarjuk mint az emberi igazságosság apostolát műsoron kívüli hitvallóvá avatni.

De amikor keresztény magyar ember gondol erre a centenáriumra, bizonyára nem ünnepi hangulat tölti el a lelkét. Számvetés a Gonosszal: ha kissé fellengősen akarnók megjelölni a megszólalás szükségességét, talán elég volna ez a meghatározás. Még se szeretném, ha valami gyáva egyoldalúsággal torzítanánk el a tényeket s ha már Zolát, sok hasonló szerencsétlen próbálkozást utánözva, nem is akarjuk mint az emberi igazságosság apostolát műsoron kívüli hitvallóvá avatni.

A VILÁG HŰ ÉS KEGYELEN JEGYZŐKÖNYVE

Ehhez a névhez az irodalom belső ügye szempontjából két dolog tapad: a naturalizmus és a kísérleti regény. Az első voltaképpen nem egyéb, mint egy természetes fejlődésnek lökészerű meggyorsítása, forradalmi kiélézése. Az élet nyers egésze, vad színeinek irodalmi bearádása már jóval Zola előtt megkezdődött s voltaképp mindig az érzékelő írói temperamentum sajátos ügye volt. Diderot írásai a 18 századi elődöt hirdetik: a hajlam tovább fejlődött a romantikában, amely sokszor megdöbbentő naturalista visszaadásra építette fel mesé-

Német filmfényképész egy csatahajó fedélzetén dolgozik

jének kalandos vázát: a nagy realista regényírók az élet politikai és gazdasági szövevényébe állították be a pontos karakterfelmérés és megfigyelés eredményeit s a képelet és megfigyelés munkáját mindmáig elérhetetlen egyensúlyba hozták. Ezt az egyensúlyt borította fel Zola követelménye s a tanítása nyomán fakadt naturalizmus, mint elmélet:

az írói alkotásból teljesen száműzni kell a képeletet, a képeletszülte mesét. Az író egyetlen feladata, hogy az élet tényei mellé szegődvé regisztrálja azok lefolyását, s műve annál sikerültebb lesz, minél élesebb analízissel s pontosabb csoportosítással tud az észlelt világról fantáziamentes, hű és kegyetlen jegyzőkönyvet készíteni.

MÉGIS PÓTOLNI KELL AZ ELVESZTETT MESÉT

De valamiképpen mégis csak pótolni kellett az elvesztett mesét, az exotikumot, a csodát. Valami új elemet mégis csak be kellett vonni a tartalomba, ami a regényt érdekessé teszi.

Jó író volt, de gyatra gondolkoú

Azt a két ösztönzést, amelyeket a természet-tudományoktól és a politikától kapott, Zola beírta valjaha húszkötetes regényciklusának, a Rougon Macquart-nak címében, amely egy család története a második császárság idejéből a természet- és társadalomtudomány szemzőgéből nézve. Ritka író az, aki valamiféle elméletet ne sűrítene össze műalkotás gyakorlatából. Még ritkább az az író, aki ezt az elméletet meg is valósítja. Zola sem tartozik az utóbbiak közé, ez a szerencséje. Mert jó író volt, de gyatra gondolkoú.

Mindaz, amit elméletileg a roman experimentálról, a kísérleti regényről kifabrikált, a legtökéletesebb fából vaskarika. Mi mást akart itt, mint a tudományos büvöletétől megejtve, tudományáka átfórnálni a regényt. A regényíró ne találgon ki önkényesen semmit, csak figyeljen és — kísérletezzen. Ha egy tébolyult körképét akarja például megrajzolni, gondoljon ki először olyan környezetet és olyan helyzeteket, amelyek a befolyás romboló és torzító erejével szükségszerűen fejlesztik ki a kérdéses elmebetegséget s addig kísérletezzék a helyes millió és eseménykapcsolatok megválasztásával, amíg bizonyítási helyes eredménnyel nem jár. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen demonstráció mennyire tudománytalan játék, egy képzelt híd teherbírásának kipróbálása képzelt vonatokkal. Mi más lehetne a mögöttes rejő helyes eljárás, mint az, hogy az író a helyzetek megválasztásában olyan megfigyelésekhez alkalmazkodjék, amilyeneket vagy ő maga tett, vagy mások tettek meg ő előtte a kérdéses folyamatot illetően. Kísérletről tehát szó sem lehet, legfeljebb illusztrálásról. Voltaképpen Zola is ezt csinálta, csak hogy illusztrálásán nagyon is felszínes és sommás lélektani ismeretekhez alkalmazkodott s ez okozta, hogy regényének lélektani része a legsvább, legkezdetlegesebb materialista mechanizmusra vall.

SZENVEDÉLYFÜTÖTTE, FANATIKUS TEHETSÉG

Az elméleti gyarlóság éppen annál az írónál, a kinek alkotó ösztönét a tudományosság illetéktelen beavatkozása zavarta meg, mint már említettük, nem áll arányban a teremő tehetséggel. A kritika, amely a naturalizmus és a kísérleti regény önellentmondását logikai botladozásait visszavetette, alig érintette Zola művét. Mert

a mű maga ez a tömörked regény, amely egy idegbeteg anya és iszákos szerető leszármazottai közt févelgyege lutatgatta a prostituáltak, alkoholisták, tüdőbetegek, piromániakusok elzuhanat sofsát, mégsem az Elmélet szerint, nem tárgyilagosan és képelet nélkül íródott. Sűrített és szilárd életet mutat ez is, mint minden irodalmi alkotás.

Felfokozott életet, csak éven az ellenhatás irányában, általában kidobva mindent, ami szép, ami még lelki mozzanat s

nem hagyva mást, mint a nyers állatit, az altest és gyomor ösztönét, beagyazva a nyomor romantikájába.

Zola került legtávolabb a regényprotokoll eszméjétől. Fanatikus pártember, dühös bíró, egy sokszor megindulásig lágyan humánus s ugyanakkor trágáru elfogult művész, fujtat és liheg a sorok között. Mily messze van ez az ember az objektív érzékszervekkel felfogott világunk képétől, hiszen minden idegvégződésében szenvedély remeg, pogány szánalom a szenvedők, az elesettek, pogány gyűlölet a polgári morál, életmód és jólét iránt. Megt-

A kor szellemi élete két irányból sietett Zola új regénytípusának segítségére: a természettudományok és a szocializmus felől. Az idegélettan pozitívista kezdeményezései, a megszülető új patológia, az átöröklésnek még homályosan megfogalmazott tétele olyan csapóajtókat rántottak fel a regényíró előtt, amelyeken át mint új exotikum tödült be a hülyék, degeneráltak, alkoholisták, kéjgyilkosok és hisztériások ijesztő hada. És nyomokban az új környezet lehetősége, a társadalom periferiái, ahová bíráló és vádoló lámpásnak fényét könyörtelenül vetítette a francia, majd a nemzetközi szocializmus.

Nem egyszerűen a megcsömörlött izlés perverzója volt hát, ami annyi szennyet, annyi bűnt és erkölcsi rothadást talált irodalmi tálalásra méltónak. Az élet szándékos megszükitése volt ez, a visszaszító, a gonosz felé. Program, amely nem is annyira irodalmi nihilizmus, mint inkább lázító szocialista irányzatosság, sokszor mély emberi felháborodás sugallt. Az irodalom és politika összefonódása biztosította megint az új mozgalom monumentális sikerét. Az élettartalom, a kiábrándító, lázító szándék, izlésben pedig a polgári szemérem, arculverése és a szellemi népkonyha-göz, mely durva és triviális étvágyingereket gerjesztett, tette a naturalizmust hosszú időre a nemzetközi szocializmus hivatalos művészi elvévé.

vesztően rokonszenvet keltő ez a szociális apostol szerep, amelyet Zola talán ösztönöz, de annyi értéket leromboló brutalitással tudott játszani. Szüvedélyfűtötte, fanatikus tehetség ő, akinek lírai képzeletén át olyan közvetlenül, szinte a színek, hangok és szagok rohamában érzékelhető a külvárosi moctárnak, vásártársarnokoknak, gyáraknak, bányáknak, korcsmáknak és kórházaknak tömény élete.

ÉRDEME: EGYENGETTE A PARASZT ÉS MUNKÁSREGÉNY UTJÁT

Nem csoda, ha ennek a tehetségnek a divat által is megsokszorozódott szuggesztíójától védeni kellett a lelkeket, ha az Egyház visszavetve a vallás és keresztény erkölcs ellen újra meg újra megismélt támadást, olvasási tilalommal sújtotta Zola könyveit. De

ez a tilnalraj kimondotta az idő is, bár nem egészen az izlés változása. Ki keresi ma már olvasmányainak erotikus ingeét a Nana vagy a Termekénység lapjain? Mellyk serdülő, mellyk karikaszemű nemi forradalmár turkálja át Zola pedánskodó leírásait, vagy szavainak fullasztó erdejét. Hiszen cerebrális izgalmát sokkal kevesebb erőfeszítéssel éri el abban az irodalomban, amely a zolai kezdeményezéstől felbátorodva, egyidőben szinte elöntötte a könyvpiacot.

Mert a naturalizmus rombolása óta nevésséges lett a jóízűs tiltakozása. A valaha bujkáló pornográf irodalom egyszerűen a nyakába kerítette a naturalizmus büvköpenyét s a szekszuális élet felszaggatott csatornáiból bőven jut anyag még egy Jules Romains tollára is. S ha ma a közkedvelt regényírók lapjain annyi bűn és cédaság terpszkedik a magátólértetőds látszatával, az kétségtelenül Zolának és irányának „érdeme”.

Az irodalom belső élete szempontjából azonban Zola és iránya nagy áradás volt, amely visszahúzódva itt is, amott is hagyott egy-egy termékenyítő réteget. Mint pozitív eredmény, neki köszönhető a regényírás szociális szerepének érvényrejtutása is, a sok paraszt és munkásregény, amelyek ma már mindjobban kezdik azt a hivatásukat betölteni, hogy gyűlölet szítása helyett inkább elősegítsék a társadalmi rétegek kölcsönös megismerését és ideológiájuknak kiegyenlítődsét.

Dr. Semjén Gyula.

Három barka a németek által elfoglalt La Rochelle kikötőjében.

Egyetemet? — Nem, hanem óvodákat

Ezen a címen az Arader Zeitung legutóbbi számába Bös Roland dr. cikket írt, melynek bevezetésében utal arra, hogy bánsági előkelő román személyiségek egy temesvári egyetem keretében német fakultás létesítését szorgalmazzák. Megjegyzem, hogy ez a meglepő kezdeményezés is a különböző államokban élő német népcsoportok jelentőségének és értékének lelkes felismeréséből fakadó jelenség, amelyet a német birodalom és vezérének nagy politikai és katonai sikerei idéztek elő. Azután a német polgár iránt támadt érdeklődéssel foglalkozva, ezeket írja:

Mindenütt és minden oldalról meglepetés-szerűen a „helyzetrol” való véleménye iránt érdeklődnek. Úgyszólván újból felfedezik, izgatottan kérdezik tőle, hogy a Vezér nem árult-e el, vagy nem írt-e neki valamit dél-kelet-európai terveiről, vagy felfogásáról

és a legnagyobb fokú bizalmatlansággal és elégedetlenséggel fogadják, hogyha ezt tagadja. Mások erőlyesen figyelmeztetik, hogy a német polgárnak nemcsak joga, hanem kötelessége is a Führrt felvilágosítani a helyzetről, természetesen mindig olyan értelemben, ahogyan az éppen interpelláló energikus barát kívánságának megfelelően.

Az eddig oly kevésbé becsült német polgártárs a hirtelen ébredt érdeklődésnek ebben a keresztútjében szinte elfogódott lesz.

Minden iróniától mentesen tudomásul vesszük, hogy a Beszarabiából kivonult tisztek nem győzték eléggé dicsérni az ottani német lakosság magatartását a kivonuló hadsereggel szemben. Mintha bizony ennek az országnak a német polgára húsz éven keresztül nem tett volna tanúbizonyiságot azokról az erényekről, amelyeket az ideális polgártól elvárhatunk.

Nem tudjuk azonban megérteni, hogy a nagy nyilvánosság és az ország fejlődés tényezői csak ma ébrednek tudatára annak, hogy milyen fontos hivatása lehetne ennek az országnak a Német polgára számára, hogy ezen ország és Európa legnagyobb nemzete között összekötő kapcsolatok legyenek, ha olyan erkölcsi és anyagi létet biztosítottak volna neki, amely azután ehhez az államhoz kötné.

Mint a kultúra és civilizáció tényezői, a né-

A főudvarnagyi hivatal közleménye

Bucurestiből jelentik: Öfelsége főudvarnagyi hivatalának 70. számú közlése. Öfelsége a király augusztus 14-én délelőtt munkahallgatáson fogadta Gigurtu Ion miniszterelnököt, Manolescu Mihail külügyminisztert, Gh. Leon dr. nemzetgazdasági minisztert, Nic. Pais, ellentengernagyszármánysegéd tengerészeti és légügyi minisztert, Mihai Priboianu hadfelszerelési minisztert. A délután folyamán Topociu a nemzetgazdasági minisztérium államtitkára és Alex. Marcu professzor jelentek meg az uralkodó előtt.

Szellemkézlől kormányzott gépek

Az ember azért készítette a gépeket, hogy a nehezebb munkától mentesüljön és a teljesítményt fokozza. Ez a fejlődés hozta magával, hogy hozzáfogtak önműködő szerszámok elállításához. Ezen gépeknek a tapogatóemelőcső egy alkotórész, vagy mintát végigtapogató és ezáltal a mozgást átviszi a gépindítóra úgy, hogy a munkadarab pontosan mintá szerint készül. Ezen munkarendszernél legfontosabb a tapogató-emelőcső, amely úgy dolgozik, mint egy érzékeny mérőszerszám. Egy ilyen mérőszerszámot készített az AEG, az úgynevezett „Eltas-tan”. Az Eltas-tannal ellátott tapogatókormányzatok már hosszabb idő óta jó sikerrel az önműködő szerszámok építésére építik be. Az Eltas tapogató kormányzókkal felszerelt másoló esztergályok révén a legkülönbözőbb formájú esztergályos munkákat, a gépezet ügyességétől függetlenül, gyorsan és gazdaságosan lehet előállítani. Az AEG által előállított gépek egy mintát, amely fából, vagy más formálható anyagból készült, áttapogatnak és azután az acébből való munkadarab már önműködően készül.

metek mindazokban az országokban, ahol letelepedtek, olyan értékeket teremtettek, amelyekről a történelem ítélkezhetik.

Lehetséges, hogy a németeknek megváltozott világhelyzete nekünk itt Európa délkeleti részében fontos politikai szerepet fog juttatni. Rajtuk és a mi felelősségérzetünkön nem fog mulni, ha csak ezek a délkeleti népek és vezetőik megtalálják a szükséges megértést.

Visszatérve cikkem bevezető részére, nyugodtan állíthatom,

hogyha az állam vezetői a megváltozott európai viszonyokra való tekintettel, a mi népcsoportunknak itt ebben az országban több figyelmet akarnak szentelni, úgy biztosítsák mindenekelőtt a legelemibb életjogokat.

Ez azonban ne történjék német egyetem létesítésével. Mi, a mi szerény népi életünknek épületét nem szeretnők a tetőnél, hanem az alpnál építeni kezdeni.

Egyelőre nincsen szükségünk német egye-

13 leiben állapította meg az árelenőrző bizottság az egységes, úgynevezett néplisztből készülő kenyér árát

A királyi helytartóság mellett működő árelenőrző bizottság Ciupe Gheorghe dr. vezértitkár elnöklété alatt tegnapi ülést tartott. Az ülésen a várost Warth Péter dr. alpolgármester és Loichita Eutim dr. gazdasági tanácsnok képviselték.

A múlt héten — mint ismeretes — csak egy hétre állapították meg a kenyérrájakat és azért a bizottság most az új árak megállapításával foglalkozott. A város képviselői jelentést tettek a malomkalk és a pékekkel folytatott tárgyalásokról, amely szerint a nemzetgazdasági minisztérium által a néplisztszámára megállapított 11.10 leies kilónként ár mellett, tekintetbe véve a gabona árait, nem állít-

temre, német miniszterre sem, bár ezzel a külföldön nagyon jól lehetne propagandát csinálni.

Egyetem helyett megelégszünk száz-száz német tanítóval, jegyzővel, adóvégrehajtóval, kerületi orvossal, postamesterrel, levélhordóval, stb. azokban a német községekben, ahol ezeket az állásokat az évek folyamán elvették tőlünk.

Mit használ nekünk végeredményben a miniszterek megváltozott magatartása velünk szemben, ha az alárendelt hivatalok a német községekben nem osztják a miniszterek felfogását? Mit tegyen a német egyetemi tanár az én fiammal, ha ez nem részesült megfelelő elemi oktatásban és azt a „német iskolát” kellett látogatnia, amelyben a román tanító németül „tanít”?

A bucurestii nap melegen ontotta már felénk sugarait, de mire ezek a mi távolfekvő falunkba érkeznek, rendszeresen kihűlnek. Kíméljenek meg olyan gesztusoktól, amelyeket talán a külföld számára tesznek, mert ha nem valósul meg a legkisebb sváb faluban is a szükséges reform, úgy nem veszünk tudomást az irányunkban megváltozott felfogásról. Ezért meg egyszer hangsúlyozzuk: Mi teljesítjük feladatunkat, de ne jöjjenek nekünk „egyetemekkel”, hanem óvodákkal és mindazzal, amit Gyulafehérváron oly ünnepélyesen megígérték.

ható elő. A város érintkezésbe lépett a nemzetgazdasági minisztériummal, amely kilátásba helyezte, hogy a néplisztszám 12.20 leire emeli fel. Az árelenőrző bizottság ennek reményében a néplisztszám 12.20 és a néplisztszám készült kenyér árát 13 leiben állapította meg kilónként. Néplisztszám Temesvárott kapható és így a pékek már megkezdhetik belőle a kenyér sütését.

Ezek az árak már máttól kezdve életbe lépnek. A pékeknek meg van engedve fehér lisztből is kenyéret sütni, amely azonban fényűzési kenyérnek számítódik és így ennek árát nem maximalta a bizottság.

A német mesterkarnagyok nesztorája Felix von Weingartner

Ez a kitűnő karmester egész lényében, megjelenésében, minden egyes gesztusában a születt, verbeli: „arbitrarius elegantiarum”. Vezénylési módját mindenkinek imponáló nagyvonalúság, átszellemültség és az általa dirigált művek szellemébe való végtelen elmélyedés jellemzi. Klasszikus nyugalommal, de a szenvedély pillanataiban egész hallgatóságát magával ragadó, szinte elemi erővel kirobbanó hűvel vezető orkeszterét. Egyenesen szuggesztív erejű karnagy, aki akaratát, művészi intencióit bámulatramélton tudja átplántálni zenekarának minden egyes tagjára, a hengversenymestertől kezdve a kisdobosig. Ez a titka annak, hogy Weingartner vezénylete alatt a zenekar úgy szól, mint egyetlen csodás hangszer. Akiknek megadatott a művelvezt Weingartner vezényletét akárcsak egyetlen alkalommal is megcsodálni, azoknak emlékezetében ez a felséges zenei élmény feledhetlenné lesz.

Weingartner 1863-ban Zárában született. Zenei tanulmányait Riemann keze alatt Lipcsében végezte. Weimarban Liszt Ferenc környezetében élt. Mint zeneszerző is kiváló. Első operáját: a „Sakuntala”-t Liszt adatta elő Weimarban. Hamburgban Bülow mellé kerül második karnagyként, majd a berlini és müncheni operaház első karnagya. Később hosszú éveken keresztül áll a bécsi Operaház és bécsi filharmonia élén első dirigensként. Korunk lekválőbb Beethoven-dirigense.

Kompozícióiban Weingartner Wagner Richard epigonjaihoz csatlakozik. Dalművei: „Malawika”, „Genesis”, „Orestes-trilógia”, „Dame Kobold”, „Meister Andrea”. Kísérőzenét írt Goethe „Faust”-jához és Shakespeare „Vihar” c. drámájához és van egy nagy csapat csodás melodikával, elbájoló poézissal átszótt dala.

Weingartner nemcsak a vezényalpácát, hanem a tollat is mesterien forgatja. Igen sok — páratlanul szakértelemmel és színesen megírt — zenei tanulmány szerzője. A zenei életben nagy mester magas életkorára. Olybá tűnik: mintha az ősz Weingartner az örökifjúság titkos

elixirjének birtokosa volna. Midőn 18 éves korában először járt Bayreuthban s akkor zenei mentora: Liszt Ferenc öté Wagner Rikárdnak a „Parsifal” előadása egyik szünetében bemutatta, Wagner tréfásan jegyezte meg:

— Hát Ön, fiatal barátom, mit keres itt a „Parsifal” előadásán, hiszen Önt egyelőre csupán a Klingsor varázskertjében bájos virágtündérek — „die holden Blumenmädchen” érdekelhetik, semmi egyéb!

Weingartner rendszerint hajnali öt órakor kel és serényen komponál. Eddig négyszer nőtjesen összeroppant, ájtultan vitték el felesége sírjától, rövid két hónap eltelté után azonban a mester újból megnősült.

Művészkörutján beutazta az egész világot s negyedik hitvesével: a svájci származású 35 éves Carmen Studerrel — aki Weingartner karnagyképző tanfolyamának legkiválóbb növendéke volt s a női karnagyok közt ma is első helyen áll — Japánban is járt. Messzi országokba vezető koncertturnéin Weingartnert mindenkor olyan fényes ünnepelesekben részesítették, mint egy vendégszereplő, elsőként bemutatkozó, győzelmszhangú „primo tenore”-t.

Dirigálásában mindenkor megnyilatkozik az istenáldotta művész és zenepoéta, akinek vezényalpácája alatt a művek szépsége, bája teljes pompájában bontakozik ki. Interpretálásánál mellőz minden szélességeskedő, egyénieskedő modorosságot. Zenekarából csodás hatásokat képes kiváltani, döbbenetes dinamikai fokozatokat tud azzal elérni. Ami a mester külön kiválósága: hogy a legdörgőbb fortisszimók közt sem válik az ő zenekara kirívóan hangossá, túlzajossá, hanem az mindig a nemes mérséklet természetes szépségében tündöklök, abban minden egyes szólam kristálytisztán hangzik.

A most 77-ik életévét betöltött „örökifjú” mestertől nagy zenei invenciója mellett patriárkákora dacára a zeneirodalom még sok hervadtatlan értékű művet várhat.

Guttman Miklós

= KÖZGAZDASÁG =

A TERMÉSZET ÉLETE

A maximált gabonaneműekben megszűnik a közvetítő kereskedelem

Különbőség a búza minimális, a tengeri, árpa, rozs és zab maximális ára között

Ismertettük a gabonaárakat megállapító rendeletörvényt, amelyben a tengeri, árpa, rozs és zab árát állapítják meg. Amíg a búza korábban megállapított ára minimális, addig ezen gabonaneműk ára hivatalosak. Tehát búzáért magasabb árat is lehet fizetni, míg a mostani rendeletörvényben említett árak hivatalosak, amelyeknél sem többet, sem kevesebbet fizetni nem lehet.

A tovább eltérés az, hogy az árak az exportgabonára is vonatkoznak. Tehát az exportőr sem vásárolhat magasabb áron. Ebből következik, hogy az exportőr is közvetlen a termelőtől fog vásárolni, illetve a termelő is csak neki adhat el, mert nincsen árkülönbözet és így a kereskedelem teljesen megszűnik ezekben a cikkekben. A közvetítő kereskedelem teljes kirekesztést szenved.

A rendeletörvény a tengeri árat per mm. 490 leiben állapítja meg 14 százalékos nedvesség és 3 százalék idegentest mellett. A cincantin és pignolettó minőségeknél a felár 15 százalék. Minden százalék nedvességi eltérés 1 százalék-

kal emeli, illetve csökkenti az árat, úgyszintén a 3 százalékos puritástól való eltérés is minden kg-nál.

A rozs ára 520 lei, 68 kg-os fajsúlynál és 3 százalék idegentestnél. A fajsúly és puritásbeli eltérés százalékonként, illetve kg-ként 1 százalékos árváltozást eredményez.

Az árpa 400 lei, 61 kg. fajsúly és 4 százalékos puritás mellett. Az emelkedés és csökkenés úgy, mint a rozs esetében.

A zab ára 420 lei, 44 kg. fajsúly és 4 százalékos tisztaság mellett. Areltérés itt is, mint a rozs és árpa esetében.

A rozs, árpa, zab ezen árai szeptember végéig érvényesek. Október és november hónapban az ár vagononként 1000 leiel, december 1-től a mezőgazdasági év végéig további 200 lei árjavítás van vagononként.

A rendeletörvény kimondja az árak maximális jellegét. Eszerint, aki más árat fizet, az az 1939 december 30-iki gabonaértékesítési törvényben foglalt szankció alá esik.

Ezer leien alul bármily számlára hat lei a számlabélyeg

A magasabb értékeknél a legközelebbi ezer leire kell az értéket számítani

A bélyegtörvény módosítása folytán a számlabélyeg hat ezrelékre emelkedett. Ezzel kapcsolatban ismételtük a pénzügyminisztérium azon korábbi álláspontját, hogy a számlabélyeg „ezrelékes” lévén és nem „százalékos”, amiből következik, hogy a kikerekített összegek után kell leróni. 1000 leig a számlabélyeg 6 lei, tehát pld. 200, 300, 900 stb. leies számla után változatlanul 6 lei. Az augusztus 10. óta kelt számlákat így kell felbélyegezni.

A számla kiadására minden kereskedő és

iparos köteles, ha a vevő is kereskedő, vagy iparos. Magánfogyasztók számára csak akkor kell számlát kiadni, ha az érték 3000 leit meghaladja.

A száz leig terjedő érték csak a repülőbélyeg alól mentes, míg a számlabélyeg (6 leies) még a 100 leien alóli számláknál is kötelező. A repülőbélyegek a következők: 101—300 lei után 1 lei, 301—500 lei után 3 lei, 501—1000 lei után 4 lei repülőbélyeg kell a számlára ragasztani.

Uj tájékozódások a nemzetközi vaspiacon

Amerika zárta az acélkivitelt, de nyersvasat szállít Angliának

A nemzetközi vaspiacon az importőrök némi tartózkodást figyelik meg. A nyersanyagban nagy hiány észlelhető. Az amerikai fegyverkezés felemészté Amerika teljes acélkészletét, mivel a következő két évre 12 millió tonna acélt kötöttek le. Az Unió kormánya zárta az acél kivitelt.

Angliában a nyersvas ára 9 shilling ért el tonnánt, a júliusi áremelés folytán. Ez a harmadik áremelés a háború kitörése óta. Anglia a belső szükségletének csak 45 százalékát fedezi a belső termelésből és a vasfeldolgozó üzemek hadfelszerelés szolgálatában állva, készárút kényszerült az angol

kormány az Egyesült Államokból rendelni. Így 112 ezer tonna vasúti sint rendeltek. Az USA egyébként havi 40 ezer tonna nyersvasat szállít Angliának, a hol a légi támadások okozta pusztítást gyorsan akarják helyreállítani.

Luxemburgban és Belgiumban a németek új acélszindikátust alakítottak és az angol-francia érdekeltséget likvidálták. Csökkent a svéd acéltermelés és a szállítások lassan haladnak előre. Spanyolországban lázasan dolgoznak a megrongált vasbányák helyreállításán és a spanyol vastermelés növekedő mennyiségét mutat fel.

— **Nyolevan kilóg nem kötelező a számla a liszteladásnál.** A pénzügyminisztérium értesítette a Temesi Kereskedelmi Testületet Szövetségét, hogy kérelmének eleget téve a detailkereskedők 80 kg-on alúli liszteladásait mentesíti úgy a számlaadási kötelezettség, mint a 3% aránylagos illeték (timbru proportional) leróvása alól. A miniszter átírat hangsúlyozza, hogy a fenti mennyiségnél nagyobb eladások kisebb részekre való osztása a bélyegkötelezettség megkerülése céljából szigorúan büntetendő.

— **Bánsági gabonaárak.** A bánsági gabonapiacra a takarmányárpa iránt mutatkozik érdeklődés. A piaci árak a következők: búza 750, tengeri 625, zab 500 takarmányárpa 520, sörárpa 600 lei százkilónként. A kamillatea kilója 70, fodormenta kilója 76 lei.

— **CUKOR, SÓ ÉS ZSIRADEK UTÁN NINCSÉN NEMZETVÉDELMI ADÓ.** A nemzetvédelmi adó tárgyában megjelent módosítás a 2 százalékos nemzetvédelmi adó fizetésének kötelezettsége alól, (tehát 50 leien alúli eladásnál az 1 leies fix adó alól is,) kiveszi a cukrot, sót, zsiradékot és tűzfát. Ezeknél csak akkor kell ezt az adót fizetni, ha nem a fogyasztó vásárol, hanem ipari üzem vásárol sőt, cukrot, tűzfát, azzal a céllal, hogy azt mint nyersanyagot feldolgozza.

(=) A céhek felhívása az iparossághoz. A céhek felhívják mindazon iparosokat, akik még nem kaptak meg az új iparrendelvényeket, hogy haladéktalanul forduljanak a céhek irodájához.

(=) Felemelték a közszállítások bélyegilletékét. A Kereskedők Egyesülete felhívja az érdekelteket figyelmét arra, hogy a közszállítások bélyegilletékét augusztus 10-től kezdve az eddigi 1,68%-ról 2%-ra emelték.

(=) Árúlistákat benyújtani! A Kereskedők Egyesülete figyelmezteti a közszállítási cikkeket detailban árúsító kereskedőket, hogy a felhívási árúlistájukat minden hó 15—20 között különben büntetés terhe alatt okvatlan be kell nyújtaniok a városházán.

— **A hivatalos devizaárfolyamok.** A Román Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai a következők: (Az első szám a vételt, a második az eladást jelenti): 107 százalékos felárral: angol font 851.80—877.37, dollár 211.65—217.97, svájci frank 48.13—49.58, palesztinai font 852.84—878.40, egyiptomi font 873.54—899.78. Devizák 38 százalékos felárral: angol font 567.37—584.91, svájci frank 32.05—33.05, francia frank 3.24—3.31, márká 49—50, olasz líra 7.17, (felár nélkül) per 6 26.50—27 (felár nélkül), cseh korona 4.68—4.77, dinár 2.99—3.05 (felár nélkül), török líra 82.92—92.

A természet védelméről

Amidőn nagybecsült napilapjaink a természetével megállapodtam afölött, hogy a természet életének egy-egy mozzanatát megelevenítve b. lapjuk hasábjain, tettem ezt azért, hogy az élettökösöknek a természet életének egy-egy mozzanatát megismertessék, megkedveltessem szeretett embertársaim. Hogy miért van arra szükségem annak a városnak embertársamnak, akinek mód adatik ahhoz, hogy az élethez szükséges feltételeket nélküli is megtalálja, legyen rövid válaszom rá az, hogy amidőn a galmas napi munkáiból egy-egy órára visszavonulhat a természet életének egy-egy érintetlen bősége, onnan szinte megújodva, felfrissülve visszazárja napi szintjébe. És tenéked, kedves falusi embertársam azért van szükségem a természet életének eme ismereteire, mert részben előttem állik le a természet életének gigási kiemelkedése, amely az ember életlehetőségét is elősegíti. Az a te bűncső, az a te orvosod, amely életet és megújodást rejtget számodra. Nincs szomorúbb látvány annál a természet ölen, mint amikor egy vidéknek nincs meg a rendes állatvilága. Azt a vidéket hasonlíthatjuk egy olyan emberhez, akinek hiányzik valamely testrésze. Amidőn kintálunk egy szépen viruló rétten, sok mindent láthatunk. Egészségesen sarjados növényeket. A növények között futkosó, a levegőben röpködő rovarokat, madarakat és még egyéb állatokat, embereket. Ezekre azt mondjuk, hogy élet fölön. Ha ennek a nagy életközösségnek rejtelmeibe bepillantunk, azt tapasztaljuk, hogy a növényvilágnak köszönhetjük elsősorban jó levegőnk. A növények túlnyomórészt viszont a rovarvilágnak. Hogy a rovar- és növényvilág egymás rovására túlsúlyba ne kerüljön, arról gondoskodnak a rovarok, madarak és egyéb állatok. Előttünk a példa; hogy egy vidéken valami rovar invázió fellép, ott feltűnik lenni nagy számban fogjuk észlelni azokat a madár- és egyéb állatfajokat, amelyek élelmüket a túlsúlyba elsziporodott rovarokból szerzik.

A természetnek egy ilyen szép hegyensúlyozott munkája volt látható 1926 évben Háromszék megye egyik hegyvidéki járásában. A jelzett évben igen nagy számban lepték el több község határát a mezei egerek. Uton-útfélen, földekben egérlukákkal volt tele a határ. Az egerek megjelenése után nemsokára nagyszámban voltak láthatók az egerész őyvek vércsék; több volt a bagoly és más olyan madár, mely egerekkel is táplálkozik. Róka, vadmacska, górény, menyét is nagyobb számmal volt mint az előző években. Az egerek száma azonban alig észrevehetően csökkent. Aratás után a határt járó emberek beszélték, hogy az egerek kezdenek pusztulni, mert megtámadták őket a kullancsok. Ez a kullancs-invázió olyan nagyméretű volt, hogy egy-egy egész annyi volt a kullancs, hogy menni sem tudott tőlük. A kullancs, ez a nem kívánatos rovar segítségére szettett a fent elsorolt állatoknak és madaraknak és az egerek, a növények nagy pusztítóit eltűntek.

Az 1700-as években R. H. France szerint György szász fejedelem 44 év alatt. 15740 szarvaszt 31170 öket, 31902 vadászónt, 238 medvét, 1204 nyulat, 37 drb. hódot pusztított ki saját kezéig mint vadász, részben a saját, részben mint végleges vadászterületének. Nem hinném, hogy volna olyan vadász, aki ezt az állatpusztítást vadász dícsőségnek könyvelné el, György szász király javára. Ezt a barbár állatpusztítást a mai időkben is érz Szászország és vidéke, mert Belgium, a modern vadász fegyverek hazája után Szászország az az állam ahol legszívesebben a vadállomány. Ha ennek a természetet ejtett nagy csorbának a következményei után kutatnánk, meglehetne találni a bélyegét annak a nagy barbárságnak, amit a kipusztított állatok helyett most emberi kéz és ész kell, hogy egyensúlyt tartson a természet életében.

A fegyvergyártási technika modernnél modernebb öldöklő fegyvereket ad az emberiség kezébe, aminek következményét az állatok lassú kipusztulásában észlelhetjük. A vadászársadalomnak eszerint kötelessége az, hogy ott, ahol a természet és szép berendezkedésének a felforgatását sportszerűleg üzük, nyújtsa ki oda védő karját, olyan formán, hogy legalább inságes téli-időszakban mesterséges etetők felállításával és a vadászati szabályok pontosabb betartásával lassítson a vadállomány rohamos pusztulásán.

Bíró Pál.

— **Az egyszázalékos exportilletékek fizetése.** Mint ismeretes, az exportárak után egyszázalékos adót kell fizetni a mezőgazdasági termékek értékesítéséről szóló törvény alapján. Abban az esetben, ha nem a gyár exportál, úgy a gyár csak a forgalmi adót fizeti meg, míg az exportőr a vámnál fizeti az egyszázalékos adót és újra a forgalmi adót. Minden más ellenkező rendelkezést a pénzügyminiszter hatálytalanított.

— A lengyel mezőgazdasági szervezetek új keretben. Königsbergből jelentik: Franck dr. a németek által megszállt lengyel területek kormányzója közölte a nyilvánossággal, hogy a régi lengyel kormány tevékenységének valamennyi ágát egyetlen központi szervezetbe egyesíti, hogy ez az intézmény gondoskodik minden szélsőkeleti német probléma megoldásáról. A mezőgazdaság összes problémáit intézi elsősorban ez az új szervezet és az ország eddig kihasználatlan erőforrásait mint a vas, ólom és ón termelést fokozzák fel, ezenkívül pedig a Visztulával kapcsolatban több csatornát építenek, hogy a közlekedést és ezzel az általános gazdasági vérkeringést megkönnyítsék.

Sporthírek mindenfelől

Még egy hely megüresedik az A. osztályban. Fővárosi sportkörökben az a hír járja, hogy a nemzeti bajnokság első osztályába most bejutott csapatok között az egyik nem felel meg az Ország Óre által kiadott rendelkezésnek, így nem vehet részt a nemzeti bajnokság első osztályában. Egy hely tehát megüresedik és azt hír szerint a Juventus foglalja el, a mely mint ismeretes kiesett az A. osztályból.

Közel négyezer játékos törtölt a szövetség. Az Ország Óre által kiadott rendelet alapján a szövetség összesen négyezer zsidó származású játékos törtölt a játékosok sorából. Ezek között több ismert nevű játékos van, mint: Léb, Fried (AMTE), Klein (Juventus), Ghidáli (Kárpát FC), Moskó (FC Ploesti) stb.

Justin a Mica-ban. Justin a Galatii Gloria CFR kintinő válogatottnak kapusa a jövő bajnoki idényben a brádi Mica csapatának a kapuját fogja védeni. A Mica vezetősége ugyanis elhatározta, hogy a rendelkezésre álló csapatot még jobban megerősíti, hogy ilyen módon kiharcolhassa az A. osztályba való jutás jogát.

Megindult a sporttevékenység Lengyelországban. A németek által elfoglalt Lengyelországban megindult a sporttevékenység. Vasárnap játszották le az első labdarúgó mérkőzést. Felső Szilézia és Krakkó város válogatottjai. A mérkőzésen több mint huszezer ember jelent meg. A német birodalmi biztos határozata értelmében a sporttevékenység minden vonalon megindul. Augusztus hónap végén kerül sor a Krakkó—Bécs közötti válogatott mérkőzés lebonyolítására.

TRÓNUSDONTÓ BALETTCPŐ

A Déli Hírlap eredeti regénye.

Írta: KUN-BÁN ANDRIS

55

A király kastélya kedves kis fészek. Itt már leteztük városi bundáinkat is, amelyek rajtuk voltak, amíg a Walhallában időztünk. A király az ebéd lőbe vezetett, ahol a velünk érkezett lakáj már felterített két személyre, a tálon elhelyezte a Münchenből hozott különféle hideg húsféléket és sajtot és éppen azzal volt elfoglalva, hogy a szamováron teát főzzön.

— Parancsoljon nyelvet foglalni, sennora Lola, — mutatott a király egy kényelmes székre. Aztán leült velem szemben és megkezdődött az uzsonna.

Uzsonna közben részletesen megbeszélte, hogy mikor, hol és milyen öltözkézésben illoik majd modelt a szépség arcképcsarnoka számára készítenő festményhez.

— Holnap majd folytatjuk ezt a tanácskozást, amelybe természetesen belevonjuk Stieler festőművészt is, — jegyezte meg a király.

Mielőtt hazaindultunk, a király indítványozta, hogy tegyünk egy kis sétát a szabadban. Örömmel egyeztem ebbe bele.

Magunkra vettük bundáinkat és megindultunk a Walhalla körüli park útjain. A szolgaszemélyzet sejtette, hogy az uralkodónak kedve kerekedik egy kis gyalogutazásra, mert amíg a szobrokat és képeket néztük és amíg uzsonnázunk, sietve felrepergette a havat az utból.

A parkban sok fenyőfa van. Ezeknek az ágain ugyan ill a fehér hó, mintha vattával vonták volna be azokat. Az egyik utkanyarulatnál feledhetetlen kép tárult elénk. Lenéztünk a mély völgybe, amelynek alján széles szalag húzódik.

— A Duna, — mondotta a király.

A folyó medrét csillogó jég borította. Olyan

RÁDIÓ

CSÜTÖRTÖK, AUGUSZTUS 15.

Bucuresti. Rádio Románia és Rádio Bucuresti. 13: Időjelzés, vizállásjelentés, egészségügyi tanácsok, művészeti és kulturális hírek, sporthírek. 13.15: Vasile Julea zenekara. 14: Hírek. 14.30: Rodica Bujor énekhangversenye, Vasile Julea zenekarának kíséretével. 15: Hírek, közlemények. 19.50: Magyar nyelvű hírek. 20: Időjelzés. 20.15: Stefani Starri és Emil Filip hangversenye. 20.40: Hírek. 21: Szimfónikus hangverseny hanglemezeiről. 22: Hírek, sporthírek. 22.20: Hírek német, olasz, francia és angol nyelven. 22.40: Liviu Teodor Teelu zongorázik. 23.05: Balettzene hanglemezeiről.

Budapest I. 9.45: Hírek. 11: Egyházi ének és szentbeszéd az esztergomi Bazilikából. A szentbeszédet Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás mondja. 12.15: Görög katolikus istentisztelet. A szentbeszédet Antalóczy Kornél mondja. 13.20: Időjelzés. 13.30: Az Operaház zenekara. 14.45: Hírek. 15: Cigányzene. 16: Közvetítés a Székesfővárosi Katolikus Egyházközségnek Gyermeküldőtelepéről. 16.45: Szalonzene. 17.30: Előadás. 18: Hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. 18.15: Hanglemezek. 19.10: Zilahy Lajos előadása. 19.40: A rádió szalonzeneke. 20.15: Hírek magyar és román nyelven. 20.45: Sporteredmények. 21: Nyár a Balatonon. 22.40: Hírek. 23.10: Cigányzene. 24: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24.25: Tánccsele. 1.05: Hírek.

Budapest II. 12.15: A Melles-zenekar műsora. 20.30: Fodor János énekel, zongorakísérettel. 21: Hírek. 21.25: A rendőrzenekar műsora. 22.30: Milyen a Föld belseje? Felolvasás.

PÉNTEK, AUGUSZTUS 16.

Bucuresti. Rádio Románia és Rádio Bucuresti. 13: Időjelzés, vizállásjelentés, egészségügyi tanácsok, művészeti és kulturális hírek, sporthírek. 13.15: Predescu Victor zenekarának hangversenye. 14: Hírek. 14.30: Predescu Victor zenekarának hangversenye. 15: Közlemények. 19.50: Magyar nyelvű hírszolgálat. 20: Időjelzés. 20.15: Gyermekrúcsok hanglemezeiről. 20.40: Hírek. 21: Tosca: Puccini dalműve hanglemezeiről. 21.45: Hírek, sport hírek. Második szünetben hírek német, olasz, francia és angol nyelven.

Budapest I. 7.40: Torna. 8: Hírek. Hanglemezek. 11: Hírek. 11.20: Felolvasások. 12.10: Vízjelzőszolgálat. 13: Időjárásjelentés. 13.10: Cigányzene. 13.40: Hírek. 14.20: Időjelzés. 14.30: Az I. honvédegyezred zenekara. 15.30: Hírek. 17.15: Előadás. 17.45: Időjelzés. Hírek. 18: Hírek szlovák és ruszin nyelven. 18.15: Színharmónika. 18.30: A mai Páris. Helyszíni riport. 18.45: A rádió szalonzeneke. 19.10: Sportközlemények. 19.40: Előadás. 20.15: Hírek magyar és román nyelven. 20.45: Csevegés. 21: Két kamarapera. 22.40: Hírek. 23.10: Jazz. 24: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24.20: Cigányzene. 1.05: Hírek.

Budapest II. 21: Hírek. 21.25: Felolvasás. 21.55: Langsfeld Gézáné magyar nótákat zongorázik. 22.15: Berinkei Irma felolvasása.

SZOMBAT, AUGUSZTUS 17.

Bucuresti. Rádio Románia és Rádio Bucuresti. 13: Időjelzés, vizállásjelentés, egészségügyi tanácsok, művészeti és kulturális hírek, sporthírek. 13.15: Petrică Mosoiu zenekarának hangversenye. 14: Hírek. 14.30: Alexandru Grozutá hangversenye. 15: Közlemények. 19.50: Magyar nyelvű hírszolgálat. 20: Időjelzés, a rádió postája. 20.15: Egyházzenei hangverseny. 20.40: Hírek. 21: Tánccsele. Hanglemezeiről. 22: Hírek, sporthírek. 22.20: Hírek német, olasz, francia és angol nyelven. 22.40: Eraclie Politis énekhangversenye. 23: Tánccsele.

Budapest I. 7.40: Torna. 8: Hírek. Hanglemezek. 11: Hírek. 11.20: Felolvasások. 12.10: Vízjelzőszolgálat. 13: Időjárásjelentés. 13.10: Postászenekar. 13.40: Hírek. 14.20: Hanglemezek. 15.30: Hírek. 17.15: Ifjúsági rádió. 17.45: Hírek. 18: Hírek szlovák és ruszin nyelven. 18.15: Magyar nóták. 19: Műszaki előadás. 19.30: Tánccsele. A XVII. században. 20.15: Hírek magyar és román nyelven. 20.25: Külügyi negyedóra. 20.40: Közvetítés Esztergomból. 21.05: Közvetítés az Erzsébetvárosi Színházról: Sárgarigófészkek. Operett. 22.10: Hírek. 23.45: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24.30: Cigányzene.

Budapest II. 19: Film- és jazzszámok hanglemezeiről. 19.45: Mezőgazdasági felőra. 20.15: A rádió szalonzeneke. 21: Hírek. 21.25: Hanglemezek.

DÉLI HÍRLAP
automata telefonszáma: 28-10

volt ez a jég, mint a csizolt, fényes acél. Szemernyi hó sem látható a jégben sehoh.

— Ez azért van, — magyarázta a felség — mert a folyó befagyása csak a hó lecsése után következett be. Ha most új havazás lesz és a Duna jégpáncélját is beborította a hó, akkor innen felülről teljesen láthatatlanná válik majd a Duna. Egyetlen fehér sík lesz az egész völgy.

Visszafelé indultunk és a király udvariasan előre engedett. Nehány lépéssel elmaradt mögöttem.

Hirtelen látgy koppanást éreztem a vállamon. Megfordultam és megpillantottam a kacagó királyt, amint éppen a másik hógolyót készült rám dobni.

Repült a hóboi gyúrt fehér golyó és a jobb karomat érte.

A király lehajolt, felmarkolt egy csomó havat és már gyömöszölte két tenyere között a harmadik hógolyót és közben felém kiáltott:

— Rajta, sennora Lola! Csináljon hógolyót és védje magát, mert kezdődik a hógolyós csata.

Nem mondtam ezt magamnak kétszer annál is inkább, mert láttam, hogy az uralkodó ezt a tréfiát egészen komolyan csinálja.

Vagy nyolc-tíz percig vidáman, hahótáza hógolyóztunk, mintha iskolás gyermekek lettünk volna. A ruhám tele volt fehér hóponttal, amint a golyók odataláltak és aztán lepatantak rólam. Azonban a király is magán viselte a hógolyózás eltagadhatatlan jeleit.

— Mit szólnának alattvalói. — kérdeztem nevetve, — ha most látják felségedet?

— Azt mondanák, hogy lám, a király is csak ember és örülnének, hogy boldog vagyok.

Zsebkendőnkkel letisztítottuk egymás ruháját a hótól és visszaindultunk a Walhallához. Beállott az estszürkület.

A Walhalla előtt már ott állott a szán. Beszálltunk és újra beburkolóztunk utazó bundáinkba, a szolgák pedig lábunkra húzták a jó meleg farkasbundából való lábszákot. A müncheni lakáj fűrge mozdulattal felugrott a kocsis mellé a bakra.

A király a kezével barátságosan búcsút intett a Walhallának sorfalat álló személyzete felé, a kocsis hangosat cserdített ostorával és a szánkó máris repült.

Néhányszor visszaneéztem és láttam az egyte

kisebbedő Walhallát, amely végre teljesen eltűnt a szemem elől.

Mindenfelé csupa fehérség volt látható, amely sikeresen birkózott meg a leszálló éjjeli sötétséggel és magába olvasztotta azt.

A láthatár szelén hirtelen felbukkant a hold. Ezüstös sugarai pillanatok alatt bevonták az egész tájéket.

A sötétség, amely a hó fehérségével való birkózásban addig is sokat vesztett erejéből, abbahagyta a vetélkedést az éjszaka uralmáért és megszegyenülten elkullogott.

A hold teli kerek tányérja mindegyre feljebb gurult az égboltozaton és varázslatos fényében fűrőztötte a szélidég és ártatlanság színeiben pompázó tájat.

A lovak patkóinak nesze elveszett az utat borító vastag hószőnyegben. A nyakukba akasztott csengők ütemesen, bübájosan, égiezen csilingeltek. Mintha a szán tündérországban repült volna velünk.

Egyikünk sem szólt egy szót sem. Néma volt a király és néma voltam magam is. De — amennyire a testiinket a hideg ellen védő sok bunda megengedte — szorosan simultunk egymáshoz.

64.

München, 1846. december 25.

Tegnap este — mint azt naponta szoktam — elféjeztem rendes sétatokcsizomat. Nyolc óra felé közeledett az idő, amikor a hintó befordult velem Barer-uccai palotám kapujába.

Az előcsarnokban az inas lesegítette róla a bundát és lehúza lábamról a hócsizmát. Amikor még a prémsapkámat és a kesztyűt is átvette, megszólalt:

— Kérem, grófnó, sziveskedjék a nagyszalonba fáradni.

— Vendég van?

— Igen, őfelsége.

Amikor beléptem a tágas szalonba, elkápráztott a szemem. A közepén a mennyezetig érő karácsonyfá állott, amely telisteli volt égő gyertyával. A fenyőágakon rengeteg dísz csillogott.

A következő percben elélem lépett Lajos király.

— Boldog karácsonyt kívánok, sennora.

— Boldog karácsonyom van, felség, mert öntől hallom elsőnek az ünnepi üdvözlést. Engedje meg,

hogy jókívánásait viszonzom. (Felváltva)

FREDERIC COOK

az Északi sark felfedezőjének halálára

Amikor Cooktól elvitták az Északi sark felfedezését

Rövid, néhány soros távirat ad hírt arról, hogy Frederic Cook, az Északi sark „felfedezője” meghalt. Neve felidéri a század elejének kínos szenzációját, amely évekig tartotta izgalomban, nemcsak a tudományos világot hanem két világéres közvéleményt is. Cook a nagyközönség számára érthetetlen okokból követte el anakidején a tudományos szélhámoságot, mert a tett, amivel dicsekedett és magának vallott, anyagi sikert nem hozhatott. Olthatatlan dicsőségsszomszúság készítette, vagy valóban felborult lelkének egysúlya azon a télen, amelyet végig-élt Antarktisz végtelen jégbirodalmában?

Tény az, hogy Frederick Cookból lehetett volna felfedező tudós, de csak „a tudomány kőpénik kapitánya” lett.

AZ ÜNNEPLESTŐL A LELEPLEZÉSIG

Cook Amerikában született 1865-ben. Középiskolai elvégzése után orvosi és embertani tanulmányokat folytatott. Munkáját megbecsülték és 1897-ben Peary, a nagy utazó meghívja őt grönlandi expedíciójához orvosnak. Később résztvesz de Gerlache délsarki utazásában Amundsennel együtt és becsületesen dolgozik mint orvos és mint antropológus. Munkásságát elismerik és osztozik Peary és de Gerlache eredményeiben.

1906-ban azt állította, hogy megmászta a Mount Mac Kinley-t. Majd északsarki expedícióra indult.

Midőn 1909-ben visszatért, közölte a világgal: felfedezte az Északi sarkot.

Abban az időben irigylendő volt a felfedezők dicsősége. Az egész művelt világ ünnepelte őt és Kopenhágában tiszteletre díszes ünnepséget rendeztek, amelyen a király újjongva üdvözölte. Kötönyeket kapott, hazatérése valóságos diadalút volt.

Bejelentése után néhány nappal bombarobbanásként hatott Peary tengernagy közlése, amely szerint nem Cook fedezte fel az Északi sarkot, hanem ő, Peary. Heves vita támadt közöttük között.

Cook minden erejével küzdött, hogy megcáfolja Pearyt és a vita tudományos botrányná dagadt.

Hírlapi cikkek, brosrák, tanulmányok, pamflettek tömege kísérte Cook hírhedt küzdelmét, hogy magának tarthassa meg egy ismeretlen földrészt

felfedezésének dicsőségét. Végül is vizsgálóbizottság elé került az ügy, amely megfellebbezhetetlenül és

teljes biztonsággal eldöntötte, hogy Frederick Cook 1908 április 22-én nem érte el az Északi sarkot.

Sőt később rábizonyították azt is, hogy meg sem kísérelte a sark elérését, téli szállásról el sem indult a sark felé, csupán áttelelt és hazajött.

Kínos szenzációt keltett a leleplezés, lassan mindenre jöttek, arra is, hogy a Mount Mac Kinleyt sem mászta meg. Így Cook — híres ember helyet hírhedt figurává lett...

COOK LEGYŐZŐJE

Robert Peary a legkitartóbb sarkutazók egyike volt. Mérnöknek készült, de már egészen fiatal korában kezdett az Északi sark kérdésével foglalkozni. Az amerikai Cressonban született és kora fiatalaságától kezdve szinte fanatikusán vetette magát azokra a tanulmányokra, amelyek egy expedíció vezetéséhez szükségesek. Sokáig nem hitték, hogy valaha is elindul, míg végre 31 éves korában rossz anyagi körülmények között, hiányos felszereléssel elment első útjára, amely Grönlandba vezetett.

Hét expedíciót vezetett az Északi sark meg-hódításáért kimondhatatlan fáradtságok, szenvedések és áldozatok között.

De Peary nem nyugodott. Lázasan készült dött újra. Makacsul ragaszkodott eredeti céljához, amíg

végre, szörnyű nehézségek árán, két sarki tél átcsenyvedése és a természeti erőkel való keserves küzdelem árán 1909 április 4-én elérte az Északi sarkot.

Kimerülten és boldogan tért haza, de örömet megzavarta Cook, aki még visszatérése előtt el-árasztotta a világot hamis híreivel. Peary szava-hihetőségét is kétségbevetették és megkezdődött a hírhedt pör. Hosszú-hosszú évekig tartott, amíg végül Peary eredményeit elfogadták. Hely-szín ellenőrzés nem állott még módjában a bizottságnak és bizony nehezen tudták megállapítani az igazságot. Kevés csillagászati megfigye-lés állott Peary rendelkezésére, Cook szélhámos eszközrei ellen néha gyengéknek látszottak Peary egyszerű, csendes tudományos eszközei. Egy élet-ét áldozott tanulmányokra és kutatásokra Peary és úgy látszott, hiába, mert a világ nem fo-

Partie kiárusítás!

Mélyen leszállított árak mellett kapható szeptember 1-ig női és gyermek selyem-alsónemű, darabonként is. Délelőtt 8-tól, délután 8 óráig. A

„Tricoron“

gyárhelyiségében, II. Str. Dorobantilor 47. (Rékási-út.) Telefon 17—46.

gadat el eredményeit. Végül azonban legyőzt Cookot.

Kétségtelen bizonyossággal megállapították, hogy Peary „Roosvelt” nevű hajóján elindult és elérte az Északi sarkot.

A MÁSIK COOK

A másik Cook, — legnagyobb felfedezői egyike. James Cook-nak hívták. 1728-ban született Newyorkban. Szegény zsellerek gyermeke volt. Kereskedőinas lett előbb, de később kaland vágy fűtötte és matrózlegénynek szegődött 1759-ben már az angol haditengerészet hadnagya. Szorgalma, kitartása és képességei végre lehetővé tették számára, hogy földközi útra indulhasson. Nevéhez sok felfedezés fűződik. Ő térképezte először a Tahiti szigetcsoportot és az addig ismeretlen szigetek az angol Földrajz Társaságról Társaság-szigeteknek keresztelt el.

Ő állapította meg, hogy Ausztrália külön földrész.

Útjairól sok tudományos, néprajzi, földrajzi eredménnyel tért vissza. Hajózott a Déli Jegestengeren, felfedezte Új-Kaledóniát, az Új-Hebridákat, a Fidzsi-szigeteket és ő hajózta először nyugat-keleti irányban körül a földet.

1775-ben hazatért, de egy esztendei pihenés után újra elfogta őt a kaland-és utazásvágy. Bátran elindult új, eddig még ismeretlen területek felkutatására. Ekkor a többi között

megállapította, hogy Ázsiát és Amerikát tengersizoros választja el.

Északnyugati átjárót keresett a két földrész között, de a jég megakadályozta és visszatért a Sandwich-szigetekre, ahol át akart telelni. Itt elérte a végzet. A nagy felfedező, aki annyi veszéllyel dacolt, emberei elhagyták, csupán kilenc evezős maradt vele. Ő

valami csekély formalitással megsértette a bennszülöttek vallási törvényeit, amire azok kíméletlenül lemészárolták. Holttestét elégették.

APRÓ HIRDETÉSEK

Az apróhirdetések díja előre fizetendő

LEVELEZÉS és HÁZASSÁG a törvényes intézkedések miatt nem közölhető. ALLASKERESÉS rovatban szavanként egy leu, legkisebb apróhirdetés tíz leu, legkisebb apróhirdetés 15 szög 30 leu, minden további szó kettő leu. Apróhirdetéseket felvesz: I. kerületben: Déli Hírlap kiadóhivatala, Piata Calea Dorobantilor 2. III. kerületben: Flauder trafik, Piata Lahovari. IV. kerületben: March trafik, Piata Küttl. — Nógrády trafik (Corso mozi mellett). — Vass trafik, Piata Dragalina 6. Telefon: 45—06. — Wittek trafik, Bulevardul Regele Carol 54. — Galgóczy trafik, Strada Bratianu 15/a. Telefon: 45—13.

Alkatmazás

Fiatal gyermektelen házasterny pár több évi bizonyítványokkal felvétetik. Közelebbi Weiss Richard 10—2 és 3—6 óra között I. Piata Unirii (Dom tér) 6. 1397

Lakás

Délifekvésű modern 5 szobás lakás II. emeleten november 1-re kiadó I. Bulevardul I. G. Duca 8. E. K. Thomas. 1155

Modern 3 és 4 szobás lakás azonnal, vagy november 1-re kiadó a papnevelői bérpalotában. I. Str. Lono-vics 2. 1372

Kiadó esetleg eladó családi ház, 3 lakás, kert és baromfi udvar. II. Str. Matásariilor. Érdeklődni Welter, Str. Dorobantilor 23. 1390

Háromszobás lakás azonnalra kiadó. IV. Str. Ion Ghica 1. 1290

2 modern lakás 3 és 4 szobás Piata Bratianu a Temesvári Első Takarékpénztár palotájában azonnalra kiadó. 1398

Adás-vétel

Kitínó fekvésű száraz háztelkek Lugoson olcsón eladók. Közvetítők díjazatnak. Lugos, Str. Episcop Radu 17. I. em. 1399

Alkalmi vétel! Kompresszor nélküli 50 P—S. új, lassú járatú Dieselmotor „Leobersdorfer” gyártmány. Ugyanott alig használt nagy morszoló „Cassli” Hofherr-Schranz olcsón eladó. Érdeklődni „Ingrico” TTimisora IV. Str. Bratianu 37. 1159

Megvételre kerestünk jókarban lévő pénzszekrényt. Ajánlatokat a márka és nagyság megjelölésével „Romitex” Casuta postai 63. Timisoara címre kérünk. 1401

Különfete

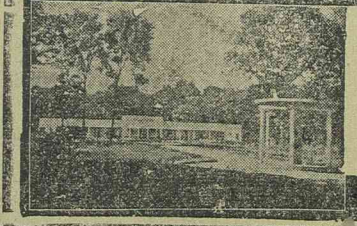
Búziás-fürdő, Románia Nanheimja. A búziási fürdő gyöngye a „Pensiunea Villa Margot” Str. I. Duca 15, ahol mindent talál, amit az igazi nyugalom után vágó szív kíván. Ultramodern szobák, tökéletes komfort, olcsó árak. Kérjen Prospektust Pensiunea Villa Margot Buzia-bai Str. I. Duca 15. 1002

Teherautó fuvarozó vállalat rendeléseknek újból eleget tesz. II. Str. Kuvin 4. Telefon: 28—19. 1402

Üzlethelyiség, volt virágkereskedés a józsefvárosi plébániatemplom mellett azonnalra kiadó. IV., Piata Dragalina 1 szám. 1400

Hirdessen a Déli Hírlap-ban

BAILE LIPOVA - BANAT

Gyógyít: érelmeszesedést, szív, vérnyomás, reuma, idegrendszer, máj és vese, vésze-geny és női bajokat.

Szezon: május 1-től október 15-ig